

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 14 —
Pe 3 luni . . . 7 —
Pe lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40 — franci

Telefon
întra oraș și interurban
Nr. 760.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRATIJA
Strada Zelnji N-rul 13.

INSERȚIUNILE
se primesc la adresa
trafic.

Mulțămite publice și încă
deschis costă șirul 20 00

Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Esirea Italiei din Tripla-Alianță.

Arad, 16 Septembrie.

Un eveniment de deosebită importanță strategică este discutat cu mult interes de către presa din Apus: concentrarea forțelor navale franceze în Mediterană.

Se știe că totalitatea forțelor navale franceze se împarte în două mari categorii: flota dela Nord (din Oceanul Atlantic și canalul Mânecei) și flota din Sud (din marea Mediterană). Cele două porturi militare din Nord, Brest-ul și Cherbourg-ul, formează baza de operație a flotei nordice iar Toulon-ul și în parte portul militar Bizerte, din Algeria, formează baza de operație a forțelor navale din Mediterană.

Guvernul francez, în urma unei înțelegeri secrete cu Anglia, a dispus ca o însemnată parte a flotei dela Nord să fie concentrată la Toulon spre a spori efectivul forțelor din Mediterană. O escadră compusă din șase cuirasate a și plecat din Brest la Toulon. Flota din Mediterană a Franței s'a întărit în mod simțitor prin acest ajutor.

Care este scopul acestei măsuri militare? Evident că nu poate fi altul decât a facilita Angliei concentrarea forțelor ei navale din Mediterană în marea Nordului, unde are nevoie de un număr cât mai mare de vase de război spre a ține în șah flota Germaniei. O parte a flotei engleze care staționează la Gibraltar și la Malta va putea fi chemată în patria mamă. Restul flotei engleze din Medi-

terană unit cu flota acum întărită a Franței, din Toulon, va avea misiunea de a asigura situația Angliei și a Franței în bazinul Mediteranei.

Presa germană și cea austro-ungară discută cu mare interes această combinațiune strategică, căutând a stabili dacă importanța ei este sau nu așa de mare precum vor s'o prezinte ziarele din Paris și Londra.

Dacă Anglia va izbuti să reunească aproape toate forțele ei navale în marea de Nord o victorie a flotei germane asupra celei engleze este exclusă, căci germanii se vor găsi în fața unui dușman incomparabil mai puternic. În marea Nordului victoria armelor engleze pare deci a fi asigurată.

Rămâne însă de văzut dacă Dubla-Înțelegere este tot așa de tare în marea Mediterană ca în marea Nordului. Italia dispune de o flotă foarte puternică, bine echipată și înarmată, care a dovedit cu prilejul ultimelor evenimente războinice din Mediterană că este la înălțime și mai cu seamă că este foarte bine comandată. Unită cu flota Austro-Ungariei, care nu mai poate fi considerată ca o cantitate neglijabilă, flota italiană poate să se măsoare cu cea franceză cu multe șanse de succes. Victoria pe mare a Angliei și a Franței pare acum asigurată la Nord, dar la Sud, în Mediterană, italienii pot da mult de lucru francezilor și englezilor.

O parte din presa germană încearcă să micșoreze importanța măsurii luate de Franța, spunând că vasele de război cari au fost aduse dela Brest la Toulon sunt niște

vechituri cari nu schimbă întru nimic echilibrul în favoarea Franței. Ziarul „Berliner Lokalanzeiger”, care face aprecierile de mai sus, spune că Italia și Austro-Ungaria vor ști să răspundă acestei „inofensive” mișcări strategice a flotei franceze și vor lua măsuri în consecințe. Numitul ziar nu precizează însă cari anume vor fi aceste măsuri.

Pe de altă parte numeroase ziare germane și austro-ungare se arată îngrijate de măsurile navale pe cari le iau, în înțelegere, Franța și Anglia. Este evident că ascuțișul acestor mișcări este îndreptat contra Germaniei și a aliaților sale.

Cât despre strămutarea escadrei din Brest la Toulon, în special, ea este socotită de mulți bărbați politici germani ca un mijloc de a excita pe italieni contra blocului germano-austro-ungar. Măsura luată de Franța indică foarte clar Italiei că Franța este decisă la orice și e gata să se măsoare chiar cu italienii. Jocul acesta este foarte periculos pentru germani căci în definitiv cele două state latine, cari cochetează de mult timp, în loc să se amenințe reciproc pot să cadă, într-o bună zi, de acord asupra menirii lor în marea Mediterană și pot să încheie un acord care să împartă sferile lor de influență în această mare. Și atunci Italia va înceta de a fi aliata fidelă a celor două puteri germane...

Acesie comentarii pesimiste ale presei germane ne arată în de ajuns importanța măsurii luate de guvernul din Paris. Evenimentele vor dovedi dacă aceste prevederi au

Momente culturale din viața regelui Carol I.

— După memoriile regelui. —

Trad. de Ascanio.

Sfintele Paști. — Secetă și rugăciuni. — O călătorie prin Oltenia.

Cu data de 14 (26) Aprilie 1867, fiind Vinerea patimilor, Prințul Carol remarcă frumusețea particulară a ceremoniilor bisericesti cari îl impresionează adânc.

Seara, la ceasurile șapte, Prințul ascultă slujba dumnezeiască în biserica sfintei Metropolii, cernită de sus până jos. Credincioșii poartă și ei vestimente de jale, ținând în mâni lumânări de ceară galbenă-fumurie, ale căror flăcări contrastează în chip sombru cu îmbrăcămintea de dolu a stălpilor și bolților. Intreaga ceremonie, foarte lungă, e plină de măreție, mai cu seamă înconjurarea bisericii, la sfârșitul serviciului divin, în sunetul tânguios al clopotelor, simbolizând înmormântarea lui Isus. Metropolitul și Prințul pășind înec sub baldachinul negru, deschid cortegiul funebru. — În acelaș timp răsună toate clopotele marelui oraș, ce se întinde până departe, la poalele dealului Metropoliei, și în jurul fiecărei din cele peste o sută de biserici se mișcă acelaș cortegiu de lumânări, arătând calea credincioșilor conduși de preotul lor. Cine tăbutește, în ciuda vântului și ploii, să-si țină lumânarea în tot timpul procesiunii, vede în acest fapt un semn al milei cerești și privește în viitor cu înimă voioasă.

A doua zi, la miezul nopții, începe serbarea învierii în toate bisericile. Prințul, cu mare alai, se duce iarăși la Metropolie, unde slujba dumnezeiască începe la trista lumină a unei singure făclii și ține aproape trei ceasuri. Simbolizând cum credincioșii așteaptă întoarcerea Mântuitorului, cei de față ies din biserică, lumânările de ceară se aprind toate, și în lumina strălucitoare, în babăitul timurilor și în cântecul clopotelor, se vestește sub cerul liber ceasul de bucurie al învierii. După o datină din bătrâni, preotul citește de pe anyon, în timpul liturghiei, capitoul întâiu al evangheliei lui Ioan: „La început era cuvântul”; textul, scris pe hârtie de pergament, este iscănit de Prinț, apoi e pecetluit cu sigilul de stat și depus în arhivă, drept semn că Domnul țării a luat parte la serbarea învierii. După aceea Prințul apucă în mână crucea; toți cei de față o sărută și părăsesc biserica.

La sfârșitul slujbei nocturne, pe la ceasurile trei de dimineață, ministrii, clerul înalt, mulți ofițeri și funcționari superiori se adună la Palat, unde se servește mâncarea de Paști. Însă Domnitorul mai are de îndeplinit și alte datorii. Dânsul vizitează toate cazărmile, întâmpină pe ostași cu salutarea de Paști și-i înveselește, ciocnind ouă cu mai mulți dintre ei. O sfântă datină spune, că oul e cea dintâi gustare, ce li se îngăduie dreptcredincioșilor creștini, în noaptea Paștilor, după lungile postiri. Aceste ouă, fierte tare, sunt zugrăvite în fel și chip de culeri; culoarea cea mai obișnuită e roșul închis, dar multe ouă sunt împetritate cu felurite desenuri, deosebindu-se după ținuturile țării și a-

mintind adeseori ornamente de pe covoarele orientale.

Întâia zi de Paști, toată lumea se odihnește cu adevărat în creștină pace. Pe străzi e liniște de mormânt; nici un birjar nu iese pe piață, nici un suflet de om nu-si părăsește casa. Toși se bucură de tilma zilei sfinte. Trei zile de-a rândul, prăvăliile sunt închise; chiar brutării și măcelării au încetat lucrul.

În Lunea Paștilor, camarii din clasele de sus fac vizite, iar poporul își petrece sub cerul liber. Prințul se plimbă cu trăsura prin toate mahalalele orașului, urbind la jocurile și veselie norodului; pretutindeni lumea îl salută cu puterice urale.

În ziua de 20 Aprilie (2 Maiu), pe câmpia Filaretului, din prețina capitalei, se face o slujbă de rugăciuni către Atotputernicul, ca să se îndure a revărsa apele cerului pentru izgonirea secetei, ce usucă și pustiește roadele pământului. O procesiune, în frunte cu Metropolitul Primat și cu sfintele icoane, coboară dealul Metropoliei; Prințul ia parte la festivitate.

La 24 Aprilie (6 Maiu), Prințul pleacă în călătorie prin Oltenia, până la Turnu-Severin; de aci se întoarce la București pe Dimăre, prin Giurgiu.

Oltenia foarte bine înzestrată de natură, e un ținut bogat; pământurile cultivate cu îngrijire, îi dau o înfățișare deosebit de frumoasă în primăvara asta, mai ales că tot timpul călătoriei, aproape zi de zi cad ploii repezi. Locotenent-co-

foșt juste sau dacă ele au fost numai inspirate de o teamă prea mare de acel eveniment așa de problematic încă: esirea Italiei din Tripla-Alianță.

Conferența partidului guvernamental. Aseară la orele 7, membri partidului guvernamental s'au întrunit în mare număr la o conferință intimă. Apariția în sală a regelui Lukács a fost salutată cu mult entuziasm de deputații prezenți. Cări au ținut să-și arate simpatia și devotamentul prin glasul vicepresedintelui de partid, baronul Ghyllány Imre.

Lukács, răspunzând, face o lungă expunere a situației politice și fixează încă odată programul partidului pentru viitor. În trecutul apropiat, spune Lukács, — partidul muncii și-a făcut datorința. Și-o va face și în viitor și se va bucura deosebit de mult, dacă în bunele sale intențiuni va fi sprijinit de toți factorii competenți, dar chiar dacă va întâmpina piedeci va ști afla mijloacele ca să le înlăture. Atitudinea opoziției nu inspăimântă guvernul și nici majoritatea. Ne vom ști implini datorințele și fără colaborarea opoziției, ba la caz de nevoie chiar împotriva ei. Cât timp ea stăruie în ținuta-i de până acum, impunându-ne condițiuni neacceptabile, o colaborare a partidelor o consider ca imposibilă, — a spus Lukács. Înțeleg să stabilim împreună, în deplin acord, condițiuni onorabile pentru ambele părți, dar nu pot pricepe prietenia absurdă, ca cel mai puternic să desarmeze în fața celui mai slab și să se desavoeze singur, anulându-și faptele de mai înainte! Ca opoziția să nu se poată plânge, că prin votarea din Iunie s'a creiat un caz primejdios de precedentă, accept o singură soluțiune. Pentru asigurarea dreptului de imunitate al deputaților și a drepturilor președintiale, să se modifice actualele legi referitoare la aceste drepturi în așa fel, ca în același timp și mersul dezbaterilor și activitatea parlamentară să fie deplin asigurată.

Trecând la chestiunea reformei electorale, primministrul spune că actualii membri ai guvernului precum și fruntașii partidului muncii sunt de mult convinși de necesitatea ei imperativă. Guvernul a luat asupra sa îndatorirea de a prezenta camerei în cel mai scurt timp proiectul de lege electorală. Scopul nostru este, ca viitoarea cameră să fie aleasă pe baza noii legi, care nu urmărește alta, decât lărgirea actualilor drepturi cetățenești până la marginile externe posibile, peste cari dacă am trece, am primejdiu interesele cardinale ale țării și națiunii(?). La elaborarea proiectului am avut în vedere in-

teresele tuturor claselor sociale și aspirațiile juste ale tuturor partidelor patriotice (!?) Nimeni nu ne poate sili însă să respectăm dorințele partidelor dușmane (?), dacă putem vorbi de asemenea partide. Clasa micilor meseriași și a muncitorilor de rând va ajunge la un rol politic cu mult mai însemnat, decât cum avea până azi.

Cari ar fi partidele dușmane amintite, Lukács nu ni-o spune, totuși ne ținem că l-am înțeles prea bine și l-au înțeles și partizanii cari i-au acoperit cu aplauze furtunoase partea aceea a vorbirii, unde vorbește despre partidele dușmane statului...

Consiliu de miniștri. Ieri la orele 11 a. m. s'a ținut sub președinția premierului Lukács un consiliu de miniștri în palatul ministerial din Buda. La această consfătuire au luat parte, afară de ministrul cultelor contele Zichy, toți membrii cabinetului. După dezbaterile mai multor chestii dela ordinea zilei, consiliul a luat sfârșit pe la ora 1 după amiază.

Delegațiunile. Monitorul Oficial publică în numărul său, două autografe regești adresate miniștrilor de externe contelui Berchtold și premierului Lukács, prin cari Maj. Sa stabilește întrunirea delegațiunilor pe ziua de 23 Sept. n. c. la Viena.

Adunarea socialistilor. Duminică după amiază, partidul socialist a ținut o mare adunare în capitală, la care au luat parte muncitorii din toate branșele. În momentul când a intrat reprezentantul poliției, consilierul Arányi în sală, o ploaie de huiduieli s'a ridicat la adresa lui din șirul muncitorilor. Spiritul agitatiei abia au putut fi potolite. După vorbirile oratorului Farkas, adunarea primește o moțiune, în care cere în primul rând înlăturarea lui Tisza și a lui Lukács, aprobă apoi hotărârea comisiei permanente a opoziției parlamentare și asigură partidele din opoziție de sprijinul socialistilor. Protestează apoi împotriva actelor ilegale ale lui Tisza și Lukács și pretinde respectarea dreptului de liberă întrunire. Muncitorimea va nuzi să creieze o astfel de situație în țară, ca guvernul lui Lukács să fie silit sau să introducă pe față în țară întregă staturul sau să se deparțeze dela cârma țării.

Nu ma 'n țara lui Cuvaj, ca la — noi. În numărul mai recent al ziarului „Magyarország” deputatul Mezössy Béla publică un articol în care faimosul secretar de stat de pe vremuri se plânge în contra indolenței cu care guvernul procedează sistematic la înăbușirea glasului

presei opoziției ungurești. „N'avem constituție n'avem libertate și n'avem nici drept individual, spune Mezössy. La noi e tocmai ca 'n țara lui Cuvaj” continuă mai departe mahnitul patriot în lamentațiunile sale. Și noi îl credem pe cuvânt. Dar să fie cu iertare, am avea și noi ceva de spus. Cum de liberalul mameluc găsește nu mai acum greșală în procedura dealtcum obișnuită a tuturor guvernelor ungurești, și n'a găsit-o atunci, când actualii lui stăpâni, fiind la putere, au dus cea mai turbată luptă în contra liberității de presă a naționalităților din Ungaria.

Atâta am avut de observat la afirmația dlui Mezössy cu privire la libertatea de presă din Ungaria. Încât privetșe celelalte lamentări ale lui Mezössy și anume, că la noi apariția ori dispariția unui ziar depinde dela buna dispoziție a guvernului, nu ne mirăm de loc. Pentru noi astfel de proceduri sunt dintre cele mai gentile, cu cari suntem tratați.

Cum să ne mai plângem noi, cari numai dacă îndrăsnim să arătăm pedepsele îndurate în urma nenumăratelor procese de presă câte le-am avut, suntem amenințați să ne putrezească oasele prin odăile mucegăite ale cine știe cărei pușcării.

La noi nu e numai țara lui Cuvaj, dle Mezössy, la noi e țara monstrului, care „el te bate și el se vaită; el te deține și tot el te judecă”.

Studentimea românească.

— Cu prilejul congresului din Craiova. —

„Funcția creiază organul”. Iată un etern adevăr, evidențiat nu de multă vreme, și care, cu toate acestea, se arată a fi cheia multor probleme organice și sociale, ce păreau până acum imposibil de deslegat.

Am avut până în prezent o studentime, în înțelesul de organ social? Evident că nu.

Necesități imperioase au făcut să se afirme din când în când ca atare, fără însă ca aceste manifestațiuni sporadice să-i deie dreptul de a putea fi privită ca organ în permanentă social.

E mai la urmă o firească evoluție, ce s'a petrecut cu studentimea tuturor popoarelor civilizate. Incepând prin a exista numai pentru sine, pentru propria sa cultivare, în vederea unor interese strict individuale — studentimea,

la felul prusian Krenski, atașat la suita Prințului până 'n Turnu-Severin, se arată încântat de regiunile Carpaților, străbătute cu Prințul împreună, în trăsura și călare, socotindu-le vrednice de asemuiul pozițiilor pitorești ale Elveției. De obicei zăpada ce acoperă piscurile munților se topește în miezul verii, dar primăvara îi face impresia zăpezii eterne de pe Alpi.

Și de asta-dată, ca în excursiunile anului trecut, sute de țărani călăreți întovarășese pe Prinț din sat în sat. Portul locuitorilor de munte ai Oltenei se distinge de porturile altor ținuturi prin bogăția culorilor și prin eleganță, așa că alaiul de călăreți, roind mereu în jurul trăsării princiare, contribuie și mai mult la pitorescul și vioiciunea peisagiilor. Vânătoșii căluți de munte se iau la întrecere cu trăsura de opt cai a Prințului; fiecare călăreț își împodobește calul în culori vii, mai ținând și câte un steguleț tricolor, prins de un lemn de brad, încrestat cu măstrie, — pentruca să fie cortegiul și mai strălucit.

Nici orașenii nu se lasă mai pe jos. Pretutindenea, Prințul e primit cu mari ovațiuni. După obiceiul său, vizitează bisericile, școalele, spitalele, cazărnițele și tribunalele. Aci se informează de aproape, cum s'ar putea ocoli deprinderea păgubitoare de-a prelungi la infinit procesele importante ori neplăcute, iar în pușcării, pe cari le caracterizează cu de-amănuntul, grațiază câțiva oșândiți.

La Curtea de Argeș, Prințul constată că nu

s'au executat încă lucrările de acoperis, pe cari le ordonase anul trecut, spre a pune stavilă dărîmării bisericii atât de marete. În celelalte biserici, pe cari le vizitează, mai cu seamă la Cozia, Prințul descoperă urmele unei frumoase arhitecturi. Mănăstirile Bistrița și Horezu, având pozițiuni pitorești și împrejurimi admirabile, pot rivaliza cu mănăstirile moldovene. Păcat numai că lipsesc mijloacele pentru buna lor păstrare. În fiecare îndet Prințul dăruiește sume însemnate pentru săraci, dar caseta Sa particulară nu-i destul de bogată, ca să ajute restaurarea tuturor monumentelor istorice, căzute în ruină.

Fîind acum stăpân pe graiul românesc, Prințul stă de vorbă cu țărani, înțelegându-se foarte ușor cu dânșii, ceea ce le face o deosebită bucurie. La Râmnicul-Vâlcei, unde trece apele largi ale Oltului, pe care-l vede pentru prima oră dela sosirea Sa în țară, Prințul este întâmpinat de Episcop, un moșneag de peste nouăzeci de ani. — Ca să cunoască mai de-aproape valea Oltului, Prințul întreprinde o excursiune de-a lungul rîului pe un drum rău, întrerupt pe locurile cele mai primejdioase: pentru mai multă siguranță, pe acolo Prințul trebuie să meargă pe jos. Cu acest prilej se convinge, cât de urgentă e necesitatea continuării și îmbunătățirii acestei șosele, spre a se stabili o legătură cu Sibiuul, prin pasul Turnului-Rosu. La Olănești sunt blocuri de marmoră, a caror exploatare ar putea fi de mare folos. În mijlocul Oltului stă mî-

năstirea de măci Ostrovul: stăreța este sora ministrului Brătianu. În fața Coziei se mai văd urmele vechii șosele a Romanilor de cari aminteste și numele unei stânci: masa lui Traian.

În drumul său pe Valea Oltului, Prințul e oprit de rîul Lotru, afluentul din dreapta; apele primăverii au rupt podul, pe care se putea trece valea de alături; Prințul ordonă restabilirea de urgență a podului și cere să se trimită pentru lucrări o companie din trupele de geniu ale capitalei.

În ziua de 27 Aprilie (9 Maiu), Prințul vizitează mănăstirea Bistrița, care-i așezată din jos de poziția splendidă a mănăstirii Arnota, unde stau închiși condamnații politici; Bistrița răsare pitorese la intrarea unei genuni de stânci. În drum, Prințul se oprește și la ocele mari, salinele cele mai bogate ale țării. Într'o coșniță, atârînd de o sfoară groasă, Prințul se coboară, până la 270 urme adâncime, într'o bolniță de sare, unde-l așteaptă peste o mie de oameni cu două muzici. Bolnița și lungile galerii, ce strălucesc de lumină, fac o măreață impresie, dar și mai profund îl impresionează pe Domnitor criminalii oșândiți să muncească aci, ducând o viață atât de nesănătoasă; numai câțiva dintre ei pot fi grațiați.

Intorcându-se dela Bistrița, pe lângă mănăstirea Horezu, la Târgu-Jiu, Prințul atinge locuri pe unde, sute de ani n'a mai călcat picior de Român român; neavând nici un fel de poteci, aceste locuri pot fi urcate numai pe cășiorii de

mai sensibil nerv al unei națiuni, a sfârșit și a se manifesta și pentru alții, înregistrând zădărniciile celor mulți și fără glas, și reacționând în senzul satisfacerii lor.

Nația noastră fiind în stadiul prim de viață iluzată, e natural să nu fi dat naștere până prezent unei studențime cu altă funcțiune socială decât aceea de a se cultiva pe sine, intelectualismul, care a învesmântat vreme multă întreaga noastră viață publică și privată, de pe urma căruia mai subzistă încă și astăzi triste reminiscențe — nu permitea nimăi să conceapă o altă studențime decât aceea a literilor reci și a laboratorilor fără alt suflu decât al scheletelor neînșuflețite și boreanelor tot felul de gânganii.

Acestei epoci, împrejurările speciale, prin care am trecut, au făcut să-i urmeze încă o altă.

Împrumutul nejustificat și brusc de lustru european pe care l-am făcut după iluzoria șișcare revoluționară dela 48, cuprindea toadomeniile publice.

Implicit deci, și studențimea ne-am silit să ridicăm la nivelul celei apusene: la rangul de factor social. Numai cât mentalitatea guvernanților și a studenților a făcut ca această bună intenție să ducă la rezultate cu desăvârșire opuse. Cei dintâi căutau să utilizeze, folosind, orice forță socială, pentru propriile și nelimitatele lor interese — cei din urmă, lipsiți de un trecut bogat în experiențe, nu puteau să se ridice cu mintea până la înțelegerea deplină a împrejurărilor în mijlocul cărora trăiau.

Așa se explică, de ce ochiul observatorului nici n'are timp să aprecieze momentul de tranziție între epoca în care studentul aparține pe de-a întregul cărții și aceea în care rede că e chemat — fără să se mai întrebe dacă e și pregătit — să joace un hotărâtor rol social.

Și rezultatul a fost dezastruos, când ne gândim mai ales că ecoul său s'a prelungit câteva decenii mai departe: studențimea, doborâtă de a însemna ceva în viața publică, lipsită însă de simțul realității, a fost pur și

simple. Dela Târgu-Jiu, Prințul merge la mânăstirea Tismana, zidită pe o stâncă prăpăstioasă, ce se prăvălește în apele Jiului; păduri minunate împrejmuesc lăcașul dumnezeiesc; puțini călugări se mai adăpostesc aci.

Pe drumuri grele, Prințul pleacă dela Tismana spre Turnu-Severin, unde-l întâmpină cu entuziasm populația care anul trecut de-abia văzuse pe noul Domn la sosirea lui în port. În amintirea zilei de 8 (20) Maiu 1866, când Prințul Carol a intrat în țară, un cetățean cu stare a început zidirea unei biserici, în stilul celei dela Curtea de Argeș.

La Turnu-Severin, Prințul face deprinderi de armă cu escadronul de dorobanți și se bucură de istețimea ostașilor în conducerea căilor mici, pe care-i încalecă asemenea cazacilor, imitați și în îmbrăcămintă și în armură.

Dela Turnu-Severin până la Giurgiu, în drumul spre casă, Prințul călătorește pe Dunăre, fiind condus de mai multe vapoare în alaiu și cântece de muzici. La Calafat, se intrerupe călătoria, pentrucă Prințul vrea să mai viziteze Craiova, Caracalul și Turnu-Măgurele. Aci la Turnu-Măgurele se varsă Oltul în Dunăre; orașul e frumosel, dar a trebuit așezat patru kilometri departe de Dunăre, ca să nu cadă pe terenul inundațiilor. Apele sunt așa de mari, primăvara asta, încât tot șesul e un lac întins, din care se vede numai digul șoselei.

Venind cu trăsura, dela Giurgiu la București, Prințul vizitează câmpul de luptă al Călugărenilor, unde Mihai Vodă Viteazul bătu pe Turci; crucea de pomenire, înălțată aci, e frumos împodobită și iluminată.

simple înhamata la vehiculele hodorogite ale diferitelor asociații de guvernanți. Personalitatea ei, care ar fi trebuit să fie distinctă, a fost astfel desființată și studențimea încetează de a mai prezenta pentru alt cineva interes, decât pentru politicianii cari o exploatau și cel mult, încă și pentru pană de usturătoare satiră a maestrului Caragiale.

Aceasta este și va rămânea veșnic o epocă de tristă amintire în evoluția atât de neîntreacă a studențimei românești.

În aceasta întunecată epocă, n'au lipsit nici scrierile luminoase și dătătoare de speranțe. Au fost însă câțiva stropi curaji, ce n'au putut nici când purifica marea imensă a negrelor păcate.

Tot pe atunci două curente încep a se contura, pe rând, tot mai precis în spațiul vieții noastre publice. E întâi cel socialist, care cu toate defectele sale ne-a adus și un mare bine: a dat semnalul de moralizare a vieții publice decăzută cu desăvârșire sub imperiul corupției politice și administrative. Îmbrățișat cu bunăcredință și tineresc avânt de către unii studenți, a fost curând părăsit când aceia și-au dat seamă de imposibilitățile anarhice pe care le profesează. După 900 un alt curent se precizează hotărât și nu se putea să nu găsească un ecou mai accentuat decât ori unde în lumea studențească: e cel dela „Semănătorul”, care atinge înălțimi apogetice sub conducerea profesorului Iorga și se continuă mereu...

Având însă exemplul trist al înaintașilor lor și mai păstrând încă ei înșiși multe din apucăturile acelor, studenții aceștia n'au să însemneze mult în viața socială.

Ni se va obiecta însă: dar mișcarea din Martie 1906?...

Întrebăm însă și noi: cine e naivul care să creadă că acea mișcare e reflexul unei serioase organizații unitare și a unei depline înțelegeri a rostului pe care o studențime o are în sânul unui popor?... Mișcarea din Martie 906 a fost rezultatul imperioasei necesități de a se reacționa cu orice preț împotriva unei ridicole manii de a vorbi numai franțuzește, necesitate, ce a fost minunat tradus prin acele puternice accente de supremă revoltă ale aceluiaș conducător al „Semănătorului”, și cari au găsit un viu răsădit în masa natural mai sensibilă a studențimei.

Mișcarea sângeroasă din Martie 906 a fost un act sporadic, spontan și nici decum rezultatul unei îndelungate pregătiri. După dânsa abia încep studenții să se întrebe serios și mai ales să priceapă care trebuie să fie linia de conduită în viața socială a statului. Și așa, s'au pregătit ei pe îndelete, în lumina acelor considerățiuni teoretice, cari au servit de explicații acelei puternice mișcări, cu scrieri romantice, care pentru toată lumea a fost o mare surprindere.

Iar cel dintâi rezultat al acestei temeinice pregătiri a fost impunătorul congres din toamna anului 1909, care a avut loc în Iașul inițiativelor nobile. Atunci s'a văzut strânsă pentru prima dată, sub auspiciile aceluiaș ideal, studențimea tuturor provinciilor locuite de Români.

Încă trei ani de pregătire teoretică și modestă încercări practice, și iată al doilea rezultat: congresul din Craiova.

Cine a azistat, sau urmărit măcar, debaterile mature ale acestor două congrese, însuflețite de totatăta entuziasm cât și seriozitate, a apins la neînclăturabila concluzie că studențimea românească a găsit drumul pe care trebuie să meargă. Încât rolul ei social,

de o netăgăduită importanță, înmaginat sau rău înțeles de niște generații, abia acum după ce a fost definit începe să fie jucat cu toată efergia unui corp plin de viață și focul mistuitor al convingerilor binefăcătoare.

St. P. Moldovanu.

Cronica vieneză

Congresul eucharistic o manifestație pentru „Marea Austrie”. Calomniile ungurești. „Regularea” chestiunii emblemei”.

Viena, 16 Septembrie

Congresul eucharistic din Viena, la care au participat sute de mii de oameni, n'a avut un caracter politic, ci unul religios, după cum au declarat de repetite ori aranjatorii și convocatorii congresului. Se înțelege însă că presa jidovită a liberalilor Germani și a socialiștilor e de părere cu totul contrară. Congresul acesta, și în special impozantul cortaj de Duminică, are o importanță care trece peste cadrele impuse de adorarea sfintei eucharistii.

Insuflețitele omagii, ce i s'au adus ieri monarhului nostru de către reprezentanții tuturor popoarelor din monarhia austro-ungară, au fost o manifestație de patriotism și dinasticism unică în felul ei. Omagiile aceste erau oarecum o afirmație spontană a programului aderenților cari luptă pentru înșghebară a unei „Austrii Mari”. Membrii guvernului ungar și cei ai aristocrației maghiare car au fost martorii acestei grandioase manifestații se vor fi convins poate că idee „Austriei Mari” nu este o utopie, căci ideea trăiește de fapt în inimile tuturor popoarelor din monarhia habsburgică. Și contele Apponyi se afla între participanții acestui cortaj impunător. Bucuros la-ș fi întrebat, ce impresie a făcut asupra sa ziua de ieri. Mai îndrăznește el împreună cu soții săi să mai declare, că ideea și programul politic al aderenților „Marei Austrii”, care a fost ieri ilustrat într'un mod așa de evident, sunt și mai departe menite de a fi persecutate de procurorii Ungariei?

Deoarece Ungurii nu pot împiedeca răspândirea adevărului despre stările din Ungaria de către presa străină prin aceleași mijloace, pe cari le întrebunțează în Ungaria, anume prin persecuția pe cale judecătorească și prin întemnițarea publiciștilor, ei au iscodit alte mijloace ca să împiedece publicarea în ziarele străine a datelor despre alegerile din Ungaria, despre justiția maghiară și despre maghiarizarea cu forță a naționalităților. Ungurii afirmă pur și simplu că broșurile și articolele „anti-maghiare” au de scop interesele materiale ale autorilor lor. Nu de mult au publicat ziarele din Germania un comunicat al guvernului ungar că cunoscutul apărător al naționalităților nemaghiare din Ungaria, d. Scotus Viator, este pur și simplu un agent al guvernului englez care „agitează împotriva Ungariei”. Interesant e că de câteori sunt atacați de către străini, Ungurii se simt una cu întreaga monarhie. Va să zică în cazuri de aceste au nevoie de Austria?!

În împrejurările actuale ne este foarte bine venită știrea că, după rezolvirea reformelor militare, se va lua în discuție „Regularea chestiunii mărcii și a emblemei”. Se vede acum prea bine că d. Dr. de Lukács și contele Tisza, cu ocazia votării reformelor militare, n'au purces față de opoziție într'un mod așa de brutal, fiind conduși de sentimente altruiste, ci de sentimente cu totul contrare. Încă de pe atunci știau

bărbații politici cari cunosc zigzagurile politice și îngurești că patrioții maghiari își vor prezenta contul pentru serviciile aduse. Încă contele Khuen-Hederváry a fost spus la timpul său că guvernul unguresc are de gând să reguleze chestiunea mărcii și emblemei monarhiei. Marca aceasta este un simbol al caracterului unitar pe care-l prezintă încă armata comună, iar Ungurii voiesc acum să zdrobească și acest simulacru, făcând un pas mai departe spre despărțirea totală a Ungariei de Austria în viața politică, economică și militară.

Austriacus.

Un articol al d-lui S. Mehedinți.

Congresul studenților: semne de progres.

(Sfârșit).

Descoperirea științifică și intruparea artistică a ideilor sunt acțiuni sporadice și prin urmare excepțiuni chiar în viața celor ce le împlinesc; sunt mari momente de armonie, care împrumută mărima lor și oamenilor, cărora le-a fost dăruite deodată cu culoarea ochilor, arcurile sprâncenelor, lățimea frunții și altele ca aceste. Dar dacă armonia nu se întinde și asupra restului vieții, personalitatea aceea rămână stîrbită și poate fi chiar cu totul respingătoare. Oskar Wilde a sfârșit în zilele noastre la ușa pușcării, ca și Baco, — de altfel spre marele noroc al renașterii sale sufletești.

Asta înseamnă că peste știință și artă mai sunt încă alte trepte de superioritate, pe care nu le poate atinge decât acela în a cărui viață armonizarea idealului cu realitate nu e sporadică, ci constantă, — atât cât aceasta încapă în măsura puterilor omenești. La jocurile olimpice erau premii pentru oșebite îndemnări: aruncarea discului, fugă, luptă etc. Premiul cel mai mare se da însă numai celor ce ieșeau biruitori în toate — pentatleților. — Tot așa în viața sufletului nu poate fi nimeni cu adevărat superior, fără virtute; singură ea îi poate pune cununa de laur nevesteșit, dăruindu-i cea mai frumoasă însușire specifică a omului — omenia.

Abia dela omenie în sus începe așa dar deplina distincție a unei personalități.

Când tânărul magistrat va judeca cu ochii deschiși numai asupra doctrinei, ori care ar fi îndemnul altora de a stăli adevărul, abia atunci vom putea ști că în el e sâmburele unei personalități superioare care, pe lângă știință, are și omenie.

Când tânărul medic va îngriji de sănătatea celor ce sufer, ca și de a sa proprie, și nu va da uitării poruncile științei din graba după câștig material, abia atunci vom ști că alături de măiestrie tehnică mai are și omenie.

Când profesorul va privi pe elevi, ca pe propria sa familie, și nu va da la spate preceptele artei sale ademenit de câștig sau de alte porniri inferioare, ei le va urma cu evlavie, abia atunci vom ști că pe lângă pedagogie mai are și omenie.

Când teologul nu va uita preceptele moralei, ci va conta să le realizeze în propria sa viață, spre a fi tuturor pildă și îndemn, abia atunci vom ști că, pe lângă preoție, el mai are și ceea ce dă miez ori cărei situații sociale: omenia — adevărata humanitas. De aceea, dacă ar fi adevărat ceea ce zice *Românul*: că din atâția auditori ai școlilor superioare „numai doi-trei sunt oameni numești, iar ceilalți simpli candidați de posturi...”, atunci am ști mai dinainte hotărât, că generația ce se ridică este inferioară, ar fi mai dinainte osândită — ori care ar fi numărul și calitatea diplomelor sale. Căci pergamentul democratic al diplomei nu pretuiește aproape ni-

mic fără pergamentul aristocratic al virtuții, adică al armoniei dintre adevăr și viața de toate zilele, o însușire mai presus de știință, talent, naștere și avere.

Să ne fie însă îngăduit a crede că generalizarea organului mai sus pomenit nu corespunde întocmai realității.

Dimpotrivă, pe lângă studii serioase de specialitate, nădăjdum că tinerii cari au răspunderea zilei de mâine vor avea și înălțimea morală potrivită cu astfel de grea răspundere.

Chiar asprimea articolului mai sus pomenit e o dovadă. Cu cât judecățile tinerilor vor fi mai severe, cu atâta e mai probabil că idealul lor moral stă mai sus. Căci ori ce generație în tinerețe este mai bună decât mijlocia sa; după cum la bătrînețe, când pierе căldura și rămâne numai drojdia egoismului, e de multe ori mai pe jos chiar față de propria sa mijlocie de odinioară.

Dar nici aici nu se sfârșește erarhia criteriilor, după care se poate judeca valoarea unei personalități. Omenia are ea însăși mai multe trepte. Intuiția adevărului științific e repede, iar câte-odată subită, — cum dovedesc unele mari descoperiri; intuiția morală e zăbavnică și are mult mai numeroase stadii.

Există un soi de omenie fără vlagă a celui ce se consideră „cetățean al lumii”, privind toate neamurile pe acelaș plan, și fiind gata limitele justiției formale să se împace ori unde, cu ori cine, considerînd omenirea ca gloata unui caravanserai.

După cum primatul inteligenței era o erezie a pedagogiei vechi, de asemenea „omenia” aceea internațională e o erezie a eticii metafizice — cu egalitate și fraternitate. Adevărata humanitas nu poate fi realizată în haosul babilonic al omenirii ca turmă de indivizi, ci numai în omenirea considerată ca sumă de unități naționale, specifice decisebite și prin urmare neegale*). De aceea, om deplin nu poate fi cineva decât într'un neam și pentru un neam.

Prin urmare dacă ar fi exact ceea ce spune „Gazeta Transilvaniei” despre înstrăinarea intelectualilor români de viața poporului nostru, atunci ori care ar fi știința talentul și alte însușiri ale „intelectualilor” de peste munți, ei se depărtează pe fiecare zi de adevărata omenie, spre a deveni o pastă incoloră, bună pentru experiențele unui stat — amalgam. Căderea lor ar fi fără de leac. — Dar și aici, nădăjdum că răul nu e atât de mare și, în ori ce caz, că leacul nu va întârzia.

Iată de ce așteptăm cu mare luare aminte adunarea universitarilor din toate colțurile pământului românesc. Tinerii să se judece și apoi să judece.

Așteptăm cu nerăbdare să vedem la lucru și această nouă generație, iar așteptarea e cu atât mai vie, cu cât și situația de azi a poporului nostru e cu totul specială.

De mult n'a fost împrejur o apăsare atât de intensă, iar în viața noastră internă o mai mare trebuință de coeziune și de avânt.

Bătrîni generații trecute, care a dat întâiu cu ochii de cultura apuseană, rămăsese uluiți și au admirat până și mărunțurile. Bunul patriot Dinicu Golescu ofra și când vedea trăsăturile din Viena. Cei puternici prin intuiția lor originală s'au ridicat însă repede până la priceperea și asimilarea roadelor superioare ale civilizației și au devenit ei înșiși roditori. Cogălniceanu, abia ieșit de pe băncile gimnaziului, seria istoric, iar discursul său inaugural la Academia Mihăileană răsună și până azi în mintea tuturor, — cu toate scrierile erudite ce au urmat de atunci încoace. Bălăcescu, la 30 de ani, lasă o operă la al cărei nivel nu s'a mai ridicat nimeni

*) Vezi: „Cătră noua generație”, Minerva, 1912, pg. 187 ș. a.

în neamul nostru la o vârstă ca a sa. Odobescu la 17 ani seria despre artă cu maturitatea unui bărbat. Creangă, fără măcar să treacă hotărîrîi românești, dovedi că poate să mănuiască până ca ori ce artist din grația lui Dumnezeu, iar Eminescu (spre a pomeni numai pe cei morți) sorbind în sufletul său toată lamura culturii și menezii dela Vede până la Faust, dovedi în chip superior, că neamul românesc poate sta în fața frumosului și adevărului cu ochii deschiși, ca și care dintre neamurile alese ale pământului.

Și astfel, generația care începuse cu mirare, ajunsese în fața urmașilor o generație cu dreptul să vânt admirată.

S'a îndrănat apoi, după înmulțirea școlilor, o gloată tot mai numeroasă spre făgașul culturii. Urmarea a fost însă o generație buimacă. Creierul masei nu era încă destul de pregătit pentru a absorbi atâtea elemente nouă. Roadele acestei epoci, care începe cam dela moartea lui Eminescu, sunt pripite și de o calitate inferioară. Până și cei mai răsăriți dintre scriitorii acestei perioade par a reflecta în operele lor modele de împrumut. Puține, foarte puține manifestări de reală originalitate. Și nici limpezime destulă, căci este în esența epocilor de împrumut să fie eclectic și prin urmare chaotică.

Au trecut însă mulți ani de când vedem în acest purgator. Printre câteva zile cu soare, foarte multe „zile ale balcelor”. E timpul acum să se ivească o nouă generație, lămurită față de sine și de alții, și în progres față de trecut. În știință și în toate manifestările, unde hotărăște munitatea și metoda, să aibă încredere că putem face la fel, ca și cei mai înaintați dintre contemporanii noștri: în operele, unde hotărăște talentul, să deosebească bine granița dintre împrumut și originalitate, iar în dezvoltarea noastră ca popor să vadă clar tînta și să fie gata de inițiativă.

Am cunoscut geniul literar; nu ne îndoim că vom avea și pe cel științific; așteptăm însă pe cel mai prețios dintre toate — geniul etic, manifestat în fapte de mare caracter: în povățuirea mai departe a neamului.

Principiul de viață al unui popor e acelaș ca și al unei armate: să fie totdeauna gata spre a face față celei mai mari primejdii posibile. Când auzim însă tânguiri ca cele din ziarele mai sus pomenite, avem impresia că viața noastră publică, în toate colțurile pământului românesc e cu mult mai pe jos de nivelul nevoilor naționale. Iar în grierea crește și mai tare, când vedem că un ori cenzorii răului așteaptă chiar ei cea din urmă ocazie să facă la fel, sau cel puțin să acopere răul făcut de alții, căutând formule spre a scuza. Îți vine atunci să crezi că toate energiile morale sunt slăbite, că untdelemnul s'a isprăvit și acum arde fitilul.

Speranța însă rămâne vie. Puterea poporului nostru e imensă. Ea trebuie pusă toată în mișcare și coordonată, iar pentru aceasta trebuie personalități cari au atins o treaptă de superioritate omenie.

Să se arate și le vom recunoaște îndată, că ele vor fi mai presus de invidie și minciună, de teamă și oportunism și vor îndruma cu hotărîre poporul nostru cătră tînta sa de veacuri. Acele personalități superioare le vor da sprijinul lor toți cei ce nu vor ca neamul românesc să ajungă o formație istorică fără relief, condusă după inițiativă străină, de planuri străine, pentru scopuri străine și apoi gata să fie părăsită în vremea scurtei la cea dintâi licitare de valori internaționale.

Cei ce cunosc însușirile adânci ale poporului nostru nădăjdutesc însă că nu va fi așa. Generația nouă care se ridică acum, judecându-se pe sine, și judecând și pe alții, e datoră să ne spună că nu poate fi așa și nici nu va fi vre-odată.

„Convorbiri Literare”.

MANDAT.

Aceluia care cu prilejul cumpărării nou-tăților de toamnă și iarnă prezintă acest coupon, i-se va acorda 5% rabat din prețurile noastre solide fixate.

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta

Dantele, cordele, catifele, decoruri pentru haine, mă-tăsuri, ciorapi, mănuși și orice accesorii de croitor

se capătă la

Bulev. Andrásynr. 11
palatul Fischer Eliz

Cronică externă.

—

România legată de Austria și Turcia. Ziarul italian „Corriere della Sera” publică un articol de fond asupra atitudinii României. Autorul articolului spune că încă de la 1891 exista un acord turco-român care a fost reînnoit și precizat în primele luni ale anului trecut. Pe de altă parte există un pact special între România și Austro-Ungaria. Conform acestui pact România se obligă ca în anumite împrejurări să atace pe bulgari. Această politică a României, spune „Corriere della Sera”, este în contradicție cu adevăratele interese ale țării românești. România, grație legăturilor ei internaționale, nu se va putea mări unindu-se cu frații aromâni din Macedonia cari sunt, după statisticele din București, în număr de 1 milion și după calculele din Sofia numai 70.000.

Aiurea România are frați mai veritabili și anume în Transilvania și Bucovina și deci România ar trebui să facă o politică cu totul alta spre a putea înfăptui o Românie-mare. Dar ura Românilor contra Rusiei și preocupările anti-bulgare de teama unei Bulgarii-mari va exercita întotdeauna o influență mare asupra României. Apoi niște calcule obscure fără nici un înțeles au aruncat România în brațele Austriei și va fi stăpânul cel mai puternic în cazul unui războiu în peninsula balcanică. Dacă pacea nu va fi tulburată, aceasta se va datorii în primul rând atitudinii României. Aceasta dovedește, spune articolul din „Corriere della Sera”, că absurditățile politice pot servi și ele câte odată unei cauze generale bune.

*

Critica situației din Maroc. Guvernul Lyautey, residentul Franței în Maroc, a sosit la Paris și a raportat guvernului său asupra ocupării orașului Marakes și alungării sultanului El Hiba.

Generalul Lyautey a spus că curentul dușmănos contra Spaniei sporește pe fiecare zi și că agenții spanioli agită populația marocană contra Franței. Generalul Lyautey a hotărât să pună capăt acestor agitațiuni. El adună date prin care destănuiește manoperile consulilor spanioli din Mogador, Mazagan și Fez. Aceste destănuiri se referă în primul rând la consulul spaniol Sostva din Mogador, care la 16 August a recurs la toate mijloacele pentru a împiedea proclamarea sultanului Mulay Iussuf.

Acest consul cu ajutorul derbedeilor a voit să împiedeze pe indigeni de a face rugăciuni în moschee pentru noul sultan. Consulul Sostva nu și-a putut realiza planul. Atunci Sostva a înduplecat pe ceilalți consuli spanioli să semneze o notă prin care să protesteze contra proclamării noului Sultan.

Consulul spaniol din Mazagan a recurs la toate mijloacele pentru a apăra interesele contra sultanului El Hiba. Din această cauză a fost nevoie de o intervenție a guvernului francez.

Deoarece însă intervențiile diplomatice în acest conflict ar dura prea mult timp, generalul Lyautey a hotărât să rupă relațiile cu consulii spanioli din Maroc.

Aceste destănuiri au provocat mare senzație în cercurile politice franceze.

Potopul în întreaga Ungaria.

Arad, 17 Septembrie.

Ruperile de nori scaldă Ungaria de la un capăt la altul. De pe munții înalți puvoaică înspăimântătoare s'au pornit spre marea râurilor, cari neputându-le stăpânii le-au trimis cu furie nebună peste arături și astfel toată nădejdea zilei de mâine a miilor de săraci e dusă de valurile hrăpărețe. Nu mai știm ce să mai credem de câte vești ne vin, cari de cari mai îngrozitoare. Sate întregi sunt caprinse de apă, încât casele oamenilor, cum ni se arunță servesc de adăpost — peștilor...

Iată știrile ce ne-au sosit azi:

Reghinul-săsesc: De patru zile ținutul Reghinului în continuu suferă năpăstuirile ploii. Co-

municația de tren e întreruptă. În satele din jur populația se silește să repareze stricăciunile și să împiedece eventualele primejdii ce se prevăd.

Făgărașul înnoată întreg în apă, circulația e posibilă numai cu căruțe. Ni se vestește, că un pește mare a intrat cu valurile în casa unui om.

Hațeg-Măcău: Potopul crește și deja până acum e mai mare ca cel din Iunie, pagubele fiind cu mult mai mari. Viile sunt înecate și nu e nici o speranță că vor putea fi scăpate, holdele de cucuruz sunt înămolite cu totul, iar cartofii sunt secși din ogoare și duși cu valurile.

Aradul încă de o bună vreme e scaldat de ploii mărunte. Murășul crește tot mai amenințător și nu știm ce ne așteaptă ziua de mâine. Grădăria ne indică 268 de centimetri.

Sighetul-Marmăției. Anul acesta va aduce mare lipsă, căci potopul a nimic și ultimul refugiu în caz de sărăcie — pomăria multă care promitea belșug pentru locuitori. În anul trecut producția pomăritului a valorat mai mult de patru milioane de coroane.

Chiar și **Budapesta** e amenințată de valurile dunării cari cresc umitor. Ministerul de culte a ordonat primarului orașului să ia toate măsurile de apărare necesare.

Cele mai mari stricăciuni le-a îndurat populațiile din împrejurimile Oltului și Murășului. La izvorul acestor râuri, în ținutul Cicului, anul acesta va fi o sărăcie mare. Populația românească e cea mai lovită de furiile apelor. Sărăcia se va așeza de-abinelea în casa bietului plugar român după ce sufletește e atât de frânt. Zile negre i se așează sub coperișul lui de pae deodată cu mohorirea de toamnă a cerului.

Din satrapia Făgărașului.

Turcul te bate, turcul te judecă. Reminiscente triste dela alegeri. — Viața politică prin Tara Oltului.

Se împlineste a nu știu a câtea oră zicala: „Turcul te bate, turcul te judecă”, fiindcă după atâtea frământări de speranțe din partea celor dela putere și după atâtea sânge nevinovat scos de suflitele împănăților, tot noi tragem scurta. Așa au pățit-o eroii dela Mărgineni și așa o pătesc acum și vrednicii apărători ai neamului dela Galați. Se știe cum niște oameni, conștii de aceea ce sunt, n'au voit să pună de primar pe omul guvernului, ei mai curînd au fost gata să primească cu pieturile desvălite gloantele răzbitoare ale jandarmilor, decât să nu-și facă datoria de Români harnici și vrednici de numele ce-l poartă. Dar pe lângă toată jertfa ce au adus pe altarul neamului, n'au izbutit, ba mai mult, nici nu s'au vindecat pe deplin și li s'a și luat interogatoriul, pentru ea să fie pedepsit conform legii șuebiate, ce există în mintea unor capete șuebiate, care preșerie celor ce-și fac datoria șieanări și torturi năsfârșite.

La vre o oină însă li s'a și dat pedeapsă de 6 luni închisoare. Pufim dreptate în fericița Ungaria! Iată semnele păcii! O! să se bage bine de seamă, până când se comit astfel de atrocități, cari nici în Asia mult haiduită nu se suferă.

*

Alegerile din 1910 prin Tara Oltului încă nici acum nu s'au terminat cu totul. Meren se iau procese verbale cu cei cari s'au adunat în jurul steagului național. Pedeapsa apoi vin cu grămada. Unul e pedepsit pentru că nu și-a dus gunoaiul, altul pentru că nu și-a spoit grajdul, altul năcăjit altfel. Acum de curînd s'a încheiat abia procesul tinărului A. Opreșiu, fiul pâr. Opreșiu din Drărlif, care fu pedepsit cu închisoare pe motivul, că ar fi îmbătut niște oameni, cari neputînd suferi pe candidatul guvernului în satul lor, l'au fluturat și haiduit din comună. Iată ce crede stăpînirea. Noi, cînd ne apărăm, suntem amețiți la cap. Da, suntem îmbătați și amețiți de năcazurile și prigonirile felurite ce le îndurăm de veacuri, dar nu de bănturile cu ajutorul cărora s'a scos majoritatea deputaților guvernamentali.

Pe bietul tînăr l'au șieanat și purtat cu ju-

decata, până acolo, cât n'a avut ce face, decât să sufere pedeapsa, cu toate că n'a fost de vină și nici nu l'au înfățișat înaintea judecătorei cu mărturii sau dovezi bune, ci simplu i au dăruit numai pedeapsa. Dar ce să-i faci, așa-s stăpînii aștia, cănd e vorba de săvârșirea unei fapte și numai închipuită din partea noastră, atunci hai numai să-l pedepsesc. Iar cînd e vorba de recesă faptă săvârșită din partea lor, atunci tac ca peștele. Le-a răsplăti odată cel de sus, de-or ținea minte, cătă vreme vor trăi.

*

Dacă merg undeva luamrile strună, — cel puțin la aparență, — atunci Tara Oltului în privința aceasta e cea dintâi. Iată de ce. La noi așa și fac mendecele cei dela cărmă, ca în țara lui Pap János. Nu-i vorba că și ai noștri au cerut și cerescă — mai ales în timpul din urmă — să-i mai împiedece și dacă se poate să-i oprească chiar în goana aceasta nebună, după tot ce-i românește, dar nu le-a reușit. Poate cu vremea să se mai îndrepte, deocădată însă stăm destul de prost. Solgăbirăul e inspectorul școlar alături, și în frăție cu medicul veterinar aduc năcazuri asupra pop-rului pe întrecute. De Szél și ceilalți oriaei ai lui nu mai fac pomonire. Solgăbirăii dau poruncii poste porunci privitoare la gunoai și alte nimicări, pe cînd drumurile, pedurile și jărurile Oltului de mult își așteaptă anul, care să le reguleze; inspectorii de pînă acum s'au îngrijit de șealele comunale și de închiderea celor profesionale, actualul inspector nu știe ce om va fi, unii spun, că e mai indulgent, alții dimcontră, îl tin mai înfrînat ca antecesorii lui, viitorul însă ne va arăta, ce faptură trăiește în mijlocul nostru. Medicul veterinar încă nu se lasă mai pe jos de rovarășii lui în ce privește șieanările de tot soiul. Chiar și la judecătore, unele e locul pentru împărțirea dreptății, nici acolo n'o nimeresti bine, căci te mîna cu vorba de pe-o zi pe alta, cât te saturi, de dreptatea ce ți-o face. Astfel se întâmplă, că omul voind să țină niște prelegeri populare, și scriind unele simne spre scopul acesta, a fost purtat în mai multe rînduri numai pentru nimica toată, căt s'a săturat de atîta trablece pentru un așa scop, pe care și statul ar trebui să-l urmărească. La urmă de tot iată cu ce rezultat înapoiază rugarea celui ce ceruse permisivitate pentru ținerea prelegerii populare. Răspunsul a fost dat în limba maghiară și sună cam astfel: Cererea lui X. Y. nu se împlineste pentru că voind să-și petreacă un vrea să pună pe rugare timbru de 2 coroane, cu toate că nu era nici un pret de intrare. Adeică dl solgăbirău Pap Rezső, crede, că a lumina și cultiva poporul, din sudoarea căruia trăiește și dumnealui, înseamnă a-ți petrece și chelui una bană. O fi însemnând zău, dar mi-ar plăcea să-l văd pe dînsul făcînd lucruri de genstea. Astfel pe lângă toate lămuririle, ce i s'au dat a respins cererea. Ba mai mult, s'a îngrijit și de aceea, ca să nu se țină în nici un chip, căci și-a trimis înainte pe vestitorii și intruchipatori brutalității și mișeliei. În felul acesta se poartă cei dela putere față de noi, „mizera plebs”. Precum se vede n'avem ce aștepta nimic dela slujbașii n'ștri și dacă ne trebuie o șeartă mai bună, atunci mai trebuie să ni-o erom. Nu mai poate fi vorba aici de pace, căci s'au făcut multe încercări în direcția aceasta, dar n'au ajuns nimic. Dacă vrem să răsuflăm ceva mai liber, dacă dorim așa drepturi precum ne sunt datorile, atunci să punem în practică zicala: „noi prin noi însine”. În noi mai poate zăcea germinul unei vieți mai suportabile. Am ajuns acolo, înecat statului nu-i mai trebuie lucrători de români la meșile sale, ei mai bine aduce șvabi din Nordul Ungariei, a căror transportare și susținere sunt împremiate cu multe cheltuieli, pe cînd cu Românașii noștri leșia cu mult mai ușor la șeoteală. Dar ce zic? Dar ne dă și notă ceva statul. Căci gloantele de pușcă și suflitele jandarmilor tot în pieptari românași nimeresc. Fie! Va veni însă odată apă și pe moara noastră...

Față de atîta prigonire, neliniștire și nebăgare în seamă, din partea celor dela putere singular gînd să ne fie lupta împotriva-le pe toate teroarele și cu toate armele posibile. Un lucru — nu foarte ușor de făcut, dar pentru aceea nici așa greu, pentru că noi suntem 93% de Români în comitat, pe cînd ei sunt un număr dispărent pe lângă noi. Unde se prețuiește îndeajuns forța morală, rezidă în popor, acolo se obțin rezultate minuitoare

Ne trebuie însă mire, năucea frățească și desinteresată, ne trebuie o adevărată întrecere în a cultiva și lumina pe poporul în toată privitya, și atunci și stăpânii noștri vor sta cu noi de vorbă.

— cor —

Către comercianții români!

Raportul comisiei de organizare a comercianților români.

(Continuare și fine.)

Vrând-nevrând își pune omul întrebarea: Dar cum voiesc să se organizeze comercianții noștri? Ce mai vreau ei să pună la cale? Ce năcazuri au ei? Ce ajutor cer?

În cele următoare vom căuta a răspunde, scurt și cuprinzător, la întrebările de sus. Prin aceasta credem că vom câștiga aderența și sprijinul tuturor comercianților români, iar lumea mare românească încă va înțelege, că aici e vorba mai mult decât de înființarea unei prăvălii printre cele multe sau a unei reuniuni în cine știe ce orășel sau sat de-al nostru.

Cum voiesc să se organizeze comercianții? Astfel, că vor înființa o reuniune a comercianților români, cu ajutorul căreia să se cunoască unii pe alții și să-și spună între olaltă cum lucrează cutare și cutare. Pe de altă parte, prin mijlocirea organizației ei vor arăta și neinteresul și lipsa de sprijin din partea multor Români — domni și țărani — de-ai noștri.

Ce mai vreau comercianții să pună la cale? Înființarea unei Centrale, prin care ei să poată fi aprovizionați cu tot felul de mărfuri ieftine și bune. Centrala se va înființa ca societate pe acții cu un capital de câteva sute de mii. Până la adunarea capitalului și punerea în deplină lucrare a Centralei, aceasta va funcționa în forma unui birou pentru comande. Că unde va fi sediul Centralei, rămâne a se hotărî mai târziu, comisia nu află oportunitate să propună acum. Mai departe se va stăruie pentru înființarea de filiale, cu magazine de mărfuri în astfel de centre românești, unde va constata, că în jur sunt atâția comercianți, încât prin aprovizionarea lor cu mărfurile de lipsă e dată garanția de existență a filialei. În astfel de centre, unde sunt comercianți români cu putere, Centrala va stăruie pe lângă ei, ca să primească a fi ei înșiși acei cari să vândă mărfurile de lipsă comercianților dela sate. Bine înțeles, pe lângă prețuri, cari se vor fixa în conțelegere cu Centrala.

Centrala va comanda mărfuri de acolo, de unde se va informa, că sunt mai bune și mai ieftine. Pentru a putea obține prețurile cele mai ieftine, se vor încheia anumite legături pentru unele mărfuri. Năzuința merge într-acolo: a face comande totdeauna direct dela fabricant, adecă din mâna primă. De acolo se vor aduce de-a-dreptul la centrală, la filială, sau între anumite împrejurări se va dispune la comerciantul respectiv.

Cum am zis mai sus: Până când Centrala va dispune de capitalul necesar, ea va servi mai mult ca mijlocitoare pentru procurarea de mărfuri pe seama unui număr de comercianți mici și mari (birou de comande). După ce s'a adunat capitalul de lipsă, se va trece la înființarea de filiale în diferite centre românești, iar ca ultimul pas amintim, că la vreme, — când Centrala se va simți destul de tare, — atunci se va iniția și sprijini înființarea uneia sau alteia fabrici, cari să livreze la rândul lor mărfuri pentru Centrală, respective pentru comercianții români. Realizată odată măcar în parte aceasta ideie din urmă, atunci am ajuns la o adevărată economie națională, fără care de alt-cum cu greu se poate închipui asigurarea bunăstării unui popor.

Ce năcazuri au comercianții noștri și ce ajutor cer ei? Acestea sunt multe și diferite, de aceea ei se cugetă acum la înființarea unei reuniuni în legătură cu o centrală pentru procurarea de mărfuri. Prin înființarea reuniunii, comercianții români își câștigă legături strâuse între olaltă. Prin asta ei au posibilitate a discuta toate afacerile lor, atât bune cât și rele, stăruind pentru imitarea celor bune, iar o sea-

mă de neajunsuri, după puiță să se caute a se delătura. Între acestea sunt: o sprijinire mai mare față de comercianții cum se cade, ca astfel ei să poată ține concurența cu străinii. Pe de altă parte Reuniunea va face propagandă, ca pe seama comercianților harnici, în anumite cazuri, să se dea împrumuturi mai ușoare din partea băncilor noastre. Azi e lucru știut, că cele mai multe bănci nu vreau să dea peste tot împrumuturi la comercianți, fiindcă, vezi Doamne, măriurile nu se pot întabula.

Cum vreau să se ajute comercianții români? În prima linie vreau să se ajute ei prin ei, iar acolo unde nu pot singuri, voiesc să ceară și ajutorul celorlalți români buni și cu tragere de inimă pentru tot ce e românesc. La aceasta se văd îndemnați nu numai de dorul de a se întări mai bine, spre a putea ține concurența cu străinii, ci și de stăruința multor fruntași români, cari înșiși recunosc și propagă întărirea comerțului și a industriei la Români, ceea ce credem că trebuie să recunoască fiecare Român cu judecată.

Trăim în timpul asocierilor și al înființării a tot felul de reuniuni. Să privească numai fiecare în jurul său!

Cum mai pot sta comercianții români așa mai departe, fără a se cunoaște între olaltă? Cum să ne mai putem închipui, ca noi românii să trăim tot așa de răzleți? De unde să știe lumea mare românească, dacă comerciantul român poate ține sau ba o marfă cum se cade? — Nevoile comercianților noștri nu sunt cunoscute maselor poporului, ba nici fruntașilor noștri, iar din sânul comercianților rar de tot s'a scris câte ceva până acum.

Toate aceste rele și neajunsuri se pot îndrepta prin înființarea unei reuniuni a comercianților români din întreaga țară, în legătură cu o Centrală pentru aprovizionare de mărfuri. Asta e ceva atât de neapărat de lipsă, încât asupra acestui punct nici nu mai trebuie gândit mult!

Vorba este numai, că, cu toții să ne cugetăm și chibzuim, cum să punem bază unei organizații puternice și practice din toate punctele de vedere.

Pentru o mai ușoară și mai norocoasă deslegare a acestei probleme, — comisia susnumită dă publicității acest plan de organizare, cu rugarea ca toți cei ce vor lua cunoștință de el, să prepage aceste idei în cercul comercianților. Orice păreri, fie acelea dela comercianți sau alți fruntași de-ai noștri, vor fi binevenite.

Pe comercianții noștri îi rugăm îndeosebi de următoarele:

1. Fiecare să se declare, dacă aderează la planul de organizare mai sus numit?
2. Să spună fără încunjur orice părere pentru sau contra planului de sus.
3. Să declare cam de ce mărfuri are mai mare lipsă, în ce măsură și cari dintre ele și le procură mai cu greu și mai scump?
4. Ce învârtire anuală (în ce sumă de bani) face?
5. Cam cu ce sumă ar putea să iee parte la înființarea Centralei (prin cumpărarea de acții)?
6. Este pentru ținerea unui congres al comercianților români și dacă poate lua parte la el? Răspunsurile sunt a se trimite pe adresa: Aurel Popescu comerciant în Sibiu.

După ce vom fi ajuns în posesiunea acestor răspunsuri, comisia va face pașii de lipsă pentru ținerea unui congres al tuturor comercianților români din țara noastră, când apoi se va prezenta adunării un proiect de organizare, care de alt-cum e aproape gata, — având lipsă a mai fi întegrit cu o seamă din datele mai sus cerute.

Fiind plănuită ținerea congresului încă în toamna anului curent, cu ocazia adunării generale ale Asociației în Sibiu, — rugăm pe toți comercianții noștri a răspunde cât mai curând la întrebările cerute.

Sibiu, în August 1912.

Comisia de organizare a comercianților români.

Vijelie în cameră.

Se repetă scandalurile din Iunie.

În semnul revolverului.

Prin telefon. —

Budapesta, 17 Septembrie.

Ședința de azi a probat iarăși că cea mai infecțioasă rană pe corpul acestei țări e parlamentul feudalilor. Incinta camerei a fost azi teatrul aceluiaș vijelioase scene ca în Iunie și se pare, că în sfârșit „parlamentarismul” unguresc a ajuns în cel din urmă stadiu al coacerii.

Au lipsit azi doar detunăturile de revolver, încolo chaosul a fost poate și mai deplin decât în faimoasele ședințe din primăvară. Ar fi greu, ba aproape cu neputință să descriem cele întâmplate, dar pe noi nici nu ne interesează toate amănuntele, ci numai momentele culminante ale ședinței, — fiind ele elocvente în deajuns.

Scandalurile au atins margini neînchipuite până astăzi și întreg decursul ședinței trebuie să fie un aspru avertisment pentru monarhie, un certificat neîndoios despre absoluta lipsă de vocațiune și serioșitate a „parlamentarismului” din Ungaria.

Dar să lăsăm să vorbească deocamdată faptele:

Inceputul ședinței.

Marea piață din preajma parlamentului a fost din zori asaltată de lume și cu toate asta guvernul n'a ținut, ca în Iunie, s'o împopuleze de miliție, jandarmi și polițiști. Vre-o 30 de polițiști, în total, au putut să mențină ordinea.

Încă înainte de orele zece, deputații din opoziție sunt aproape în număr complet pe culoarele camerei. Tot așa și deputații guvernamentali. Pivnițele parlamentului se spun că sunt întesate de polițiști.

Cei dintâi intră în sala de ședințe deputații Holló, contele Apponyi, contele Mihail Károlyi, Bela Mezössy, Z. Désy etc. Bate la ochi absența lui Justh, care e bolnav. — Dintre miniștri își fac apariția întâi contele Serényi și Székely.

Contele Tisza intră ceva după orele zece, trecând palid printre cordonul ce-i improvizează deputații guvernamentali. Vine apoi și ministrul președinte Lukács.

Intrarea celor doi autori principali ai evenimentelor din Iunie e primită cu strigăte vijelioase din partea opoziției, cu șuerături de sirene, cu trîmbițări și cu bombardioane. O parte din deputați izbesc în bănci și sgomotul ia proporții cu adevărat infernale. O ploaie de insulte grosolane, ca în Iunie.

Mizerabile, trădătorule, pișichernule, escrocule! — sunt din insultele cele mai blânde ce i se aruncă contelui Tisza și lui Lukács.

Se deslușese în special glasurile deputaților Förszter, Z. Pap, Zboray, Szmrcecsányi, Mihail Károlyi, Ioan Juszh, Morit Eészterházy, Kubinyi, Al. Nagy, etc.

Contele Tisza deschide ședința fără să observe nimeni. În jurul lui se grupează o gardă din deputații guvernamentali mai tineri, gata să-l apere împotriva oricărui atac factic. Tot așa și în jurul lui Lukács.

Galeriile gem de lume. Sunt de față în rândurile prime și nevestele lui Tisza și Lukács. Deputații din opoziție răzbat până pe treptele tribunei prezidențiale, se îndreaptă apoi către fotoliul ministrului președinte și contele Mihail Károlyi are gesturi ca și când ar voi să-l insulte factic pe Lukács.

Se naște o pârnială sdravănă între cele două veri. Deputații Szacellary (guvernamental) vrea revolverul, dar este înhățat de zeci de ani. Sboară palme, deputații se izbesc cu pârbele și se mușcă. Urile par a fi atins paroxismul și în acest infern de iramântări scârboase contele Tisza încearcă zadarnic să prindă cuvântul.

Întră fostul ministru președinte Coloman Kell, vine la Lukács și-l înbie cu bomboane. Deputații guvernamentali îi fac ovații viroase lui Lukács și ovațiile se repetă îndelung, pârând o apă a covârși sgomotul stârnut de sirenele și zămbițele opoziției.

În această vorbură de patimi și sgomote asurzitoare, contele Tisza cetește autograful regal spre convocarea delegațiilor. Contele Tisza încearcă în restimp, de mai multe ori, să vorbească. Stenografiile își fac mâna tocer și se vede că nu vor să scape nici un cuvânt.

Deputatul guvernamental Alexandru Nagy vine mereu în apropierea contelui Tisza, și pare să dicta numele deputaților recalcitranti. Președintele reformat Kovács (acela, care în trecut a spus în cameră biestemul asupra lui Tisza și asupra întregii lui familii) se apropie atențios de tribună, se suie pe trepte, în ochii scânteierea unei hotărâri supreme, fatale. Deputații aleargă din toate părțile, sar peste bănci și grăbesc o parte spre Kovács, altă parte, cu înduplece pe Alexandru Nagy să se depărteze de lângă Tisza.

În restimp grindina de insulte continuă la adresa lui Tisza. Abia din când în când se potosească încâtva valurile patimilor și atunci se poate auzi pe o clipă sunetul elocventului prezidial.

— Trăiască parlamentul votului universal! — se aude un gias stentoric, dar e covârșit în răzând, atânat parcă de agenii vijelicioasă a actualului parlament îmbătrânit în păcate.

Ce au însemnat stenografiile?

Un moment se face liniște. Contele Tisza profitând de ocaziune, se adresează stenografiilor, întrebându-i dacă au priceput și au însemnat tot ce au cedit notarii sedinței. Răspunsul stenografiilor însă nu se mai aude. Tipet ascuțit de sirene și strigăte asurzitoare umplu din nou camera. Șeful cancelariei stenografiilor, Carol Antalik, aleargă la scaunul președințial și din gesturile lui iritate opoziția înțelege de ce e vorba.

— Infamie! Încearcă să corupă pe stenografi! Mizerabilul! — răsună din toate părțile.

Fără a-i băga în seamă, Tisza vorbește mai departe cu Antalik, care părăsește în fine tribuna președințială și îndreptându-se spre vicepreședintele Beöthy, schimbă câteva vorbe cu dansul. Deputații din opoziție, crezând că șeful stenografiilor voiește să comunice subalternilor îndrumările președintelui, năvălesc în grup compact spre masa stenografiilor și strigând din zecă guri, le aduc aminte de jurământul dat. Cu mâna făcută pâlnie la urechi și cu mușchii încordați, stenografiile ascultă în toate părțile, încercând să prindă cuvintele lui Tisza și intreruperile opoziționiștilor.

Iată câteva specimene din aceste intreruperi, cari singure, fără a lua în seamă volnicia celor dela putere, sbieretele nearticulate ale deputaților și sgomotul infernal provocat de tipetul sirenelor și sunetele altor instrumente muzicale, — caracterizează perfect parlamentarismul ungar, recte iudeo-maghiar, comparat în atâtea rânduri cu cel din Anglia și din alte state apusene.

— Mizerabili vânduți Vieniei!

— Trădători de neam! Câni flămânzi! Lingăi!

— Dați-vă mișelia pe iață! Proclamați absolutismul fățis! Să vă vadă Europa în toată gloriuștea!

— Lași! Trădători murdari! Traficanti ai conștiințelor! Dați-vă demisia și nu mai nenorociți țara!

Iar ca răspuns din tabăra guvernamentală:

— Patrioți de paie! Vă e foame! Vreți bugetul țării! N'aj despăiat destul poporul? Ce-i cu tulipantul?... Trăiască Tisza! Trăiască Lukács!

Și așa merge asta într'una. Cei mai răi de gură se întrec în inventarea de injurături noi. Ai crede că te afli într'o grădină zoologică unde ți se prezintă rând pe rând, cu voce înaltă, o întreaga serie de animale, fiecare cu câte un epitet bine chibzuit.

— Vite netrebnice! Rămători ce umblă prin gunoieri! Momită ridicolă! Ploșnițe infecte... și multe altele, pe cari — în lipsă de spațiu — nu le mai însirăm aici.

Și pe când unii te asurzesc, strigându-ți în urechi numele animalelor pe cari le văd în parlamentul ungar, alții intonează imnul național al Ungariei sau Kossuth-nóta.

Ne putem închîpui între astfel de împrejurări, cât de grea a fost munca ce au săvârșit-o astăzi stenografiile din parlamentul ungar.

Alte scene demne de a fi înregistrate.

După ce se depărtează Tisza ocupă scaunul președinte Beöthy, care încearcă să vorbească, însă din cauza sgomotului asurzitor a fost silit să tacă. Dintre miniștri erau prezenți Beöthy, Serény și Székely. Ministrul Serényi sta răzimat pe masa stenografiilor.

Contele Lulu Andrassy și aderenții lui priveau în liniște cele ce se petrec în cameră. Deputatul Zboray și-a adus mâncare în sala de sedințe. După ce a consumat o bună porție de șuncă a aprins o țigară.

La orele 3 fără un sfert președintele închide sedința.

La orele 3 și jum. intră în sală contele Tisza și după ce ocupă scaunul prezidențial deschide iarăși sedința. Apariția lui Tisza este primită cu vociferări și cu cele mai grosolane insulte. Scenele sgomotoase încep cu o furie și mai mare. Opoziționali și-au adus diferite instrumente cu cari înăbușeau cuvintele lui Tisza. Polónyi D. și Ráth suflau încet în trompete, iar Szlaha sufla într'un trombon urias, ca cele ce se află în bisericile pocăiților.

Tisza privea numai și însemna pe o coală de hârtie numele gălăgiosilor. La orele 3 și 45 m. el suspendă sedința. La ieșirea din sală Tisza este petrecut cu strigăte și injurături aspre din partea opoziției.

La orele 4 apar în culoarele camerei 100 de polițiști sub comanda comisariatului Pavlik. Deputații opoziționali vociferază în contra polițiștilor și-i injură.

Un deputat din opoziție a făcut propunere ca toți opoziționali să se prindă de mâni, ca la horă, și astfel să se poată opune cu mai multă ușurință în contra faptului de-a fi scoși din cameră.

În timpul acesta dintre deputații guvernamentali numai 4 inși erau prezenți. La orele 4 și ceva se aprinde lumina electrică în culoare și în sala de sedințe. Sgomotul crește încet încet. Deputații Holló, Rakovszky și Szmreosányi ridică masa din mijlocul salei de sedințe și o aruncă spre fotoliile miniștrilor.

La orele 4 și 50 m. Pavlik intră cu polițiștii în sala de sedințe. Opoziția le face o primire foarte sgomotoasă. Questorul Laczkovics cetește de pe o hârtie albă numele deputaților cari au făcut gălăgie pe cari apoi Pavlik îi provoacă să-și ocupe locurile lor și să înceteze a mai face gălăgie. Cont. Lul. Andrassy vădit agitat iese dela locul său și intră în băncile opoziționaliilor. Aceștia îi fac ovații sgomotoase. Lui Andrassy îi urmează apoi și alți deputați, conți și baroni.

Pavlik văzându-se neputincios față de opoziționali, iese din sală și sfătuește cu Tisza. Intră apoi iarăși în sala de sedințe și provoacă pe opoziționali să se liniștească. Ca răspuns la provocările lui Pavlik deputații opoziționali cântă imnul lui Kossuth și strigă:

Atară cu poliția! Bandă mizerabilă!

Iar cântă guvernamentali: Acum cântați și voi imnul vostru, Gotterhalte! (Contelui Andrassy din cauza marelui agitații i se face rău. Câțiva opoziționali îl duc la aer). Conții Eszterházy și Pallavicini protestează în contra poliției. Pavlik răspunde:

— Am venit la pornucă. Trebuie să procedez așa după cum mi s'a ordonat!

Deputații opoziționali aleargă în mijlocul salei, sfarmă toate scaunele și ridică baricade în fața poliției. Pavlik voiește să-i ocolească pe toți într'un cerc. Însă din cauza baricadelor i-a fost imposibil.

Câțiva polițiști îl prind pe deputatul Hady Emil. Însă opoziționali îl smulg din mâinile polițiștilor. Szmreosányi, v.-președintele partidului popular îi strigă lui Pavlik:

— De mine să nu vă atingeți, că vă ucid ea pe câni!

La orele 6 fără un sfert Pavlik raportează contelui Tisza, că e zadarnică orice intervenție polițienească față de opoziție.

Mai nou.

La ordinul lui Tisza comisariatul Pavlik mai intră odată cu 40 de polițiști în sala de sedințe. Polițiștii au intrat în sală pe latura unde se aflau conții Zichy A. și Károlyi M. Se începură îmbrânciri din amândouă părțile.

Contele Károlyi i-a aplicat câteva palme lui Pavlik.

Polițiștii au intrat apoi pe altă parte în sală. Pavlik ordonă atac. Polițistul Ștefan Polyák n'a voit să execute ordinul.

— Sunt maghiar, răspunde acesta, și nu voi să scot de aici pe un deputat maghiar independent.

Polițistul krediat a fost deținut.

Szmreosányi se ridică pe o masă și strigă cu voce tare:

— Polițiști, dacă sunteți maghiari urmați exemplul acestui om cinstit!

La cuvintele lui Szmreosányi întregă galeria a început să aplaudeze și să facă ovații. Polițiștii au încercat un nou atac, au prins de mâni și picioare pe deputatul Jármy, voind să-l scoată din sală. În decursul acestor îmbrânciri Jármy și-o scriștit un braț.

Tisza a dat ordin poliției, să golosească sala de sedințe.

Dintre deputații români erau prezenți dnil: Dr. Teodor Mihali, Dr. Ștefan C. Pop și Vasile Damian.

Criza din Turcia.

A r a d, 17 Sept.

Mișcarea războinică, care s'a răspândit în timpul din urmă preste întreg Balcanul încă nu s'a potolit. Bandele bulgare și grecești își dezvoltă încă activitatea lor pe teritoriul Turciei. În Bulgaria opinia publică e tot setoasă de război și presa sârbească scrie tot în acelaș ton amenințător. Regele Muntenegrului, Nichita nu are nici o speranță în un viitor pașnic și crede că izbucnirea războiului e o chestie numai de câteva zile și nu se mai poate evita. Cu toate aceste situația pare intru câțva mai favorabilă. Presa franceză, care până acum privea evenimentele din Balcani cu pesimismul cel mai mare, începe a vedea situația din Orient mai favorabilă. Toți politicienii cari vin din Sofia și Constantinopol asigură că nici decum nu e a se aștepta o izbucnire a dușmănilor eucărind în cercurile competente ale ambelor capitale tot mai mult teren cumpănirea rece și rațională. Un alt factor favorabil păcii e și anotimpul, ce se apropie, nefavorabil pentru purtarea războiului. Tot așa se poate considera ca sigur că până când Marile Puteri vreau să evite orice război și până când nici o putere mare slavă nu va promite ajutor, în special Bulgaria nu va începe o întreprindere aventuroasă. Iar despre Rusia să știe că, a sfătuit atât Bulgaria, cât și Serbia a se reține dela orice acțiune războinică.

În timpul din urmă s'au lansat cele mai variate știri despre tratativele de pace neoficiale până acum din Svîțera. Neisvorând aceste știri însă totdeauna din surse autorizate, cele mai multe sunt chiar contrazicătoare. Dar un

lucru e sigur că, atât Italia, cât și Turcia do-
rește terminarea războiului și încheierea cât mai
în grabă a păcii. Turcia a fost sguđuită în teme-
liile ei de tulburări interne, iar Italia, în
caz dacă în Balcan de fapt ar izbucni un război,
ar ajunge în situația cea mai grea, fiindu-i pe-
riclită în cazul acesta interese cu mult mai
mari decum are în Tripolitania. Un alt pericol
ce se ridică și grăbește Italia la încheierea
păcii cu Turcia e și concentrarea flotei franceze
în marea Mediterană, care în primul rând e
îndreptată împotriva puterii maritime italiene
din aceasta Mare.

Regele Nichita profetește război.

Berlin. — Un colaborator al ziarului
„Morgenpost” călătorind la Cetinje a fost pri-
mit în audiență de regele Nichita. Regele fiind
întrebat de ziarist asupra atitudinii Muntene-
grului față cu evenimentele din Balcani, a răs-
puns că privește desfășurarea acestora cu cea
mai mare îngrijorare și se teme că războiul va
fi inevitabil.

— Vitorul îl văd foarte negru — a spus re-
gele. Dincolo în Turcia tulburările au degenerat
și năvălirile peste hotarele țării mele sunt
aproape zilnice. Mă tem că, nu voi fi în stare
a reține poporul meu dela începerea unui răz-
boi, fiind acesta înverșunat în măsura cea mai
mare pentru pagubele, care le suferă în averea
lui în urma năvălirilor neconținute ale turcilor.
Mi-ar părea foarte bine, a zis regele către zia-
rist — dacă ai merge la graniță și te-ai con-
vinge în persoană.

Regele și-a exprimat și indignarea că pu-
terile nu i-au răspuns la plângerile lui făcute
referitor la violarea graniței țării sale de către
Turci. Regele Nikita crede că izbucnirea răz-
boiului e o chestie numai de câteva zile.

Acțiunea de reformare a guvernului otoman.

Constantinopol. — Ministerul a trimis
azi tuturor provinciilor un circular, în care
se comunică, că guvernul intenționează în tim-
pul cel mai scurt începerea acțiunii de refor-
mare în întreagă Albania. Dovadă pentru se-
riositatea guvernului de a începe cu acțiunea
de reformare e numirea unui Armean și a 4
Greci de mutesafiri. Consiliul de miniștri a ho-
tărât sistarea stării de asediu în Constantinopol.

Acțiunea agitatorică a tinerilor-turci.

Constantinopol. — Ziarul socialist
„Zstirak” scrie că, comitetul june-turc a trimis
la Dardanele pe foștii deputați Ubeidulla și Ha-
ssan Felmi pentru a-i agita pe soldați și matrozi
la o revoltă. Afară de aceasta comitetul mai in-
tenționează a-i câștiga cu bani pe muncitori,
pentru declararea grevei.

Tratativele de pace.

Paris. — Corespondentul special al ma-
reli ziar „Temps” trimite din Genf următoarea
știre despre starea tratativelor de pace, care
după el e mulțumitoare. Cea mai recentă pro-
punere a Turcilor, care se apropie de preten-
ziunile Italianilor cuprinde următoarele puncte
principale:

1. Turcia acceptază faptul împlinit, presu-
punându-se, că Italia nu va pretinde recunoaș-
terea formală a anexiunii Libyei. S'ar crea
pentru această provincie aceiaș situație echi-
vocă care o are Tunisul și Egiptul, care însă n'a
fost recunoscută nici când formal de Turcia.

2. Turcia se obligă a-și retrage trupele din
Tripolis, pretinde însă, ca să-i fie lăsat un port
în punctele extreme ale Lybiei, care să ser-
vească pentru mijlocirea comunicației cu po-
porațiunea arabă din interiorul provinciei.

3. Delimitarea zonei italiene în interior va
rămânea în suspens pentru mai târziu.

4. Sultanul își menține legătura spirituală
cu supușii musulmani din Tripolitania, analog
aranjamentului referitor la Bosnia și Herțego-
vina, din anul 1909.

5. Italia va da un tribut considerabil șeicu-
lui arab pentru asigurarea neutralității și prie-
tiniei lui, cu destinație religioasă și filantropică.

6. Din punct de vedere teritorial Turcia pre-

ține cu Italia să-i cedeze un punct în Marea Ro-
sie ca compensație pentru pierderea Tripoli-
sului.

7. Italia se obligă, a plăti anuitatea intrate-
lor din Libya în datoria statului otoman, fiind
puterile creditorii statului otoman. Intervenția
unui finanțier francez a dat o nouă direcție
tratativelor referitor la acest punct. Acest fi-
nanțier a propus ca Italia să dea garanție di-
rect Turciei pentru contragerea unui impru-
mut de 5—600 milioane. Propunerea aceasta
a aprobat-o și ministrul de externe al Turciei.
Imprumutul nu va putea fi amortizat.

Prin aceste 7 puncte se poate considera ca
aflată baza încheierii păcii. După regularea
chestiei teritoriale va rămâne ca un punct prin-
cipal chestia împrumutului.

Paris. — Ziarul „Temps” anunță că con-
tractul de pace va fi subscris din partea Turciei
de Zia Pașa, iar din partea Italiei de senatorul
Garroni, care în Iunie, anul trecut fusese numit
de ambasador la Constantinopol, dar izbucnind
războiul nu și-a putut ocupa postul.

INFORMAȚIUNI

Arad, 17 Septembrie 1912.

**Un eveniment artistic în Oravița. Ni se
scrie: Valea Carașului și indeosebi Oravița,
în curând vor fi iară într'o mare sărbătoare.
Geniul românesc, această comară a no-
stră, singura pe care nu ni-o pot fura străinii
și dușmanii noștri, va electriza pentru câteva
momente sufletele și inima bravilor bănă-
țeni de pe Valea Carașului. Un moment de
înălțare sufletească va fi pentru Cărășeni
Concertul dșoarei Dora V. Lepa. Artista atât
de mult apreciată de toți câți au avut noro-
cirea s'o poată auzi, eminenta elevă a Con-
servatorului de muzică și artă dramatică din
București nu va cruța nici o oboseală pentru
ca să ne procure și nouă, Cărășenilor câteva
clipe senine. Programul ales și bogat, care
va fi predat Duminecă în 22 Septembrie n.,
executat de ingerescul sopran al vocei dșoa-
rei Lepa va storce admirația și iubirea Ro-
mânilor Cărășeni și va face să izbucnească
invidia dușmanilor noștri.**

**La reușita asigurată a concertului își va
da concursul și drăgălașa dșoară Aurelia
Bujigan care ne va desfăta prin declamarea
câtorva poezii, așa, cum numai d-sa știe să
declame.**

**Fraților Cărășeni! „Pe Duminecă 22
Septembrie n. să fim toți la Oravița!” Asta
să vă fie lozinca și fiți siguri, că n'o să uitați
nici odată acea frumoasă seară. — C.**

**Indemnăm și noi din inimă pe bravii Ro-
mâni de pe Valea Carașului să meargă cu
totii spre a ajuta succesul splendid, ce se pro-
mite.**

Numire. Conzistorul din Arad a numit pe
părintele Ioan Oprea din Izvin de administrator
protopopesc al tractului Timișorii.

Sfințire de biserică. În 8/21 Septembrie a. c.
se va sfinți biserica română din Lighed, prin
Prea Cuvioșia Sa d. protosucel Dr. I. Tr. Ba-
descu, cu o numeroasă asistență. Serviciul di-
vin se va începe la 9 oare dimineața. După ser-
viciul divin vizite; la amiază banchet în școală
(de persoană 4 cor.) Pentru banchet rugăm res-
pectuos aviz! Seara concert! (Speciale invi-
tări). Pentru orice informațiuni a se adresa
dlui Petru Arnaut, inv. — Comitetul parohial.

Licențele excepționale de căsătorie. Cei ce
voiau să încheie căsătorie, pentru care aveau tre-
buință de licență specială dela ministrul de hon-
vezi, până aci trebuiau să înainteze cererile lor
pentru asemenea licențe la comisiile administra-
tive ale comitatelor. Noua lege militară a schim-

bat această procedură și de acum înainte cere-
rile pentru licență de căsătorie sunt a se înainta
deadreptul la ministrul de honvezi ori la autori-
tatea administrativă cea mai apropiată (la nota-
rul comunal ori la primarul orașului), care va
substerne apoi acele petiții la ministrul de hon-
vezi. Petițiile au să fie ajustate conform ordi-
națiunii ministrului de honvezi Nr. 32500—XVII
din 1890. Formulare pentru asemenea petiții se
află la toate autoritățile comunale.

**Nou complot monarhist contra republicei
portugheze.** Ziarul socialist „Münchener Post”
publică destăinuiri asupra unui complot urzit
în Bavaria și Austria de către cercurile cleri-
cale împotriva republicei Portugalia. Ziarul
comunică motivele șederei ex-regelui Manuel
la München, unde se află incognito de zece zile,
sosirea sa fu anunțată în mod solemn și prin-
ciplele regent a trimis pe un reprezentant spre
a-l saluta. Ex-regele Manuel locuiește în palatul
văduvei defunctului duce Karl Theodor, ducesa
Maria Braganza, infanță de Portugalia, care de
cinci ani de zile a jertfit o avere enormă pen-
tru cauza regalistă din Portugalia. În palat ex-
regele Manuel se întâlnește cu agenții săi în-
sărcinați cu pregătirea mișcării pentru răsturnarea
republicei în Portugalia. Ziarul lasă a se
întrevedea că primul-ministru bavarez, von
Hertling, e informat despre aceste mașinațiuni.
Se vorbește de asemenea că prin milocirea du-
cesei Maria, ambele linii ale familiei Braganza
se vor împăca prin căsătoria dintre ex-regele
Manuel și fiica lui Don Miiguel. Destăinuirile
acestea provoacă mare senzație.

Observarea unui bolid luminos la Calafat.
Din Calafat ni se anunță: În noaptea de 26 spre
27 Aug. v. la orele 2, a fost observat pe cer
spre sud-vest, un corp luminos, prezintând for-
ma unui con șerpuit, cu vârful în sus. Călători
și cei ce se găseau deștepți la acea oră, au răs-
pândit de grabă dimineața această veste, in-
terpretând această arătare cerească ca prezi-
cătoare a unui mare eveniment. Lumina cor-
pului a durat timp de 5—6 minute, după care
timp întunecându-se încetul cu încetul, a
pierit.

Sultan și președinte. Ziarul „Rappel” pove-
stește următoarele:

— Înainte de abdicarea sultanului Mulay
Hafid, ministrul de externe marocan El Mokri,
ceru ministrului de finanțe francez Klotz, să
stabilească o subvenție anuală sultanului dacă
va abdica. Ministrul întrebă pe El Mokri cam
la ce sumă ar trebui să se ridice această sub-
venție anuală. Acesta indică suma de 4 milioa-
ne de franci.

— Cum, strigă ministrul de finanțe Klotz,
președintele republicei franceze n'are decât o
listă civilă de 1.200.000 de franci și un ex-sul-
tan să aibă 4.000.000?

— Dar gândiți-vă, răspunse El Mokri, d
Fallieres nu are decât o singură femeie!

Un mușic de 101 ani. Ziarele rusești repro-
duc fotografia unui mușic născut la 1811 deci
în ajunul războiului cu Napoleon I. Interesant e
nu atât faptul că el e sănătos tun, cu toți din-
ții în gură, cât faptul că aproape de o jumătate
de veac practică profesia de... cersitor. Zilele
trecute a fost la poliție să-și scoată pașaport,
și cu ocazia aceasta s'a constatat că el e cel
dintâiu client în registrele poliției ca om fără
căpătâiu.

Vârsta părinților și copiii. Directorul azilu-
lui de alienați din Turin, Marro, a făcut la un
congres din Londra o comunicare despre ra-
portul dintre caracterul copiilor și vârsta la
care au fost concepuți. Observațiunile lui îi
duc la concluzia că atentatele contra proprie-
tății sunt făcute mai ales de copii născuți din
părinți tineri, pe când atentatele contra per-
soanelor au de obicei oameni din părinți vră-
stnici. Tot aceștia au privilegiul să dea maniaci
de persecuție, degenerați, idioți. În școli, adugă
Marro, copiii părinților tineri au un minimum de
bună purtare și maximum de intelgență. Copiii
celor de vârstă mijlocie au maximum de purtare
bună cu oarecare intelgență. Cei cu părinți
bătrâni au și purtare și intelgență mai slabă.

Concluzia ar fi: să nu facem copii nici cu-
rând, nici târziu...

x Iconostasul elegant este decorul cel mai frumos al bisericii. Deoarece statuetele pe iconostas numai o-mul de specialitate le poate executa, atragem atenția comitetelor parohiale să nu se lase înșelați de că-tră meseriași oseroci ei să se adreseze cu încredere în chestia acestor treburi bisericești cunoscutului sculptor Schmit Ferencz din **Budapesta, X., Kősbánya ut nr. 53**, care și-a câștigat cunoștințele în sculptură la academia de sculptură din München. Planuri execută gratis călătoria la fața locului o face pe cheltuielile proprii.

CRONICA SOCIALA

„Astra” la Șercaia.

Despărțământul Făgărașului al „Asociației pentru literatura română și cultura poporului român” în una din ședințele anului trecut s'a adresat comitetului central cu rugarea că, având în vedere multimea comunelor din care e compus, nu e în stare a satisface întru toate mărețului său scop și în consecință propune, ca comunele din pretura cercului Șercaia să se rupă de acest despărțământ și să se constituie în despărțământ separat.

Comitetul central luând în considerare justa cerere, precum și împrejurarea, că aceste comune dispun de oameni destoinici atât în centru în Șercaia, precum și în comunele a-filiate, a decis înființarea noului despărțământ cu sediul în Șercaia.

Prin rescripta comitetului central de sub Nr. 968 ex 1912 subscrișul am fost încredințat cu convocarea și reconstruirea acestui despărțământ. — În consecință îmi permit a emite următoarea

CONVOCARE.

Prin aceasta convoc pe toți membrii Asociației din comunele Șercaia, Mândra, Șercaia, Toderița, Bucium, Vad, Ohaba, Șinca-veche, Șinca-nouă, Grid, Părău, Persani, Verejia-inferioară, Veneția-superioară, Comana-inferioară, Comana-superioară, Cuculata, Lupșa, — precum și pe toți acei români dori-tori de înaintarea neamului nostru, a se prezenta pe ziua de 6 Octombrie st. n. în comuna Șercaia, la adunarea de constituire.

Programul:

1. Serviciu divin la orele 8 în biserica românească.
2. Deschiderea adunării prin subscrișul și denumirea unui notar ad hoc.
3. Constatarea membrilor existenți ai asociației din susnumitele comune și denumirea

unei comisiuni de trei pentru înscrierea de membri noi.

4. Constituirea biroului (un președinte și 4 membri în comitet.)
5. Cetirea eventualelor disertațiuni.
6. Propuneri.
7. Inchiderea adunării.

Făgăraș în 10 Septembrie 1912. — Dr. Șerban de Voila, deputat în camera ungară, delegatul comitetului central al „Astrei”.

Sfințire de steag în Lighet.

Reuniunea gr. cat. rom. de cânt și muzică „Concordia” din Lighet (Temesliget) invită la serbările sfințirii steagului, stabilite pe 21 Septembrie 1912 st. n. (Sf. Mărie mică), cu binevoitorii concurs al: Reuniunii gr. ort. române de cânt și muzică (orchestră de suflat) „Doina” din Cârnecea. Ajungând reuniunea noastră să-și țină la timpul indicat cea mai frumoasă festivitate: sfințirea steagului, — ținem, cu drag să invităm pe toți românii de bine la serbările, ce le aranjăm cu acest prilej. În numele reuniunii Aurel Em. Peteanu prezident, Andrei Mureșanu secretar.

Cu această ocazie, seara, se va da un concert, cu următorul program:

1. Motto. — „Resunetul văilor” (cor bărb.) de A. Popovici, executat sub conducerea d-lui Inv. A. Cretu de Reuniunea de cânt și muzică „Doina” din Cârnecea.

2. Motto. — „Cântecul Prutului” (cor bărb.) baladă cu soli de tenor și bariton de I. Vorobchievici, executat sub conducerea d-lui A. E. Peteanu de Reuniunea de cânt și muzică „Concordia” din loc.

3. „Ștefan Domnul cel mare” (cor bărb.) de I. Vidu, executat de reuniunea „Doina” din Cârnecea.

4. „Cântul marinarilor” (cor bărb.) de T. Flondor, executat de reuniunea „Concordia” din loc.

5. „Drapelul” (cor bărb.) de (*), executat de reuniunea „Concordia” din loc cu acompaniarea orchestrei de suflat „Doina” din Cârnecea.

6. Cor și cavatină din „Lucia” de (*), executat de reuniunea „Doina” din Cârnecea.

7. „Ce stă vântul...” de A. E. Peteanu, executat de reuniunea „Concordia” din loc.

8. „Marseillaisa” de (*), executat de reuniunea „Doina” din Cârnecea.

9. „Pui de lei” (cor bărb.) de I. Brătianu—A. E. Peteanu, executat de reuniunea „Concordia” din loc.

10. „Marșul Unirei” de C. Porumbescu—T. Popovici, cor în masă, acompaniat de orchestra de suflat „Doina” din Cârnecea.

Urmează danț.

PAGINI RASLEȚE.

Din literaturile străine.

Bai Ganiu la operă.

De Alecu Constatinov.

Trad. lib. de H. P.-P.

L-am înduplecat pe Bai Ganiu să facă o plimbare până la operă și să cumpere bilete pentru reprezentarea de seară. Se da tocmai „Zăna păpușilor” (die Puppenfee) și încă ceva, ce mi scapă din memorie. Am mers pe dinaintea cafenelei grecești, am dat pe lângă cafe-neaua Mendl, unde se adună bulgarii și am luat-o spre drumul sfântului Ștefan. Ajungând pe piața sf. Ștefan am provocat pe Bai Ganiu să facem o mică săritură într-o cofetărie, fiindcă n'am putut prevedea că în pielea lui Bai Ganiu stă ascuns un Don Juan de ultima modă. Ce mai minuni aduce civilizația cu sine! Trebuie să observ că studiam pe atunci în Viena. Ple-casem pe vacanții acasă și tocmai mă întor-ceam în Viena, când am făcut cunoștință cu Bai Ganiu, pe drum. În cofetăria aceasta mer-geam des și eram bine cunoscut cu casierita, o fetiță drăguță, vioaie, care era foarte cuviin-cioasă și nu-ți permitea nici o obrăncie față de ea. Inchipuiți-vă, domnii mei, mă duc cu Bai Ganiu în cofetărie, ne apropiem de bufet, fata îmi pofteste, veselă, bun sosit, eu îi răs-pund cu câteva observații curtenitoare, glu-mețe, și mă întorc să îmi aleg o prăjitură, când se aude în întreg localul un țipet plin de re-voltă...

— „Ce s'a întâmplat? Bai Ganiule, i-ai fă-cut tu ceva?”, strig eu consternat și mânios.

— „Ce să-i fac, frate?! Ce să-i fi făcut? Doamne ferește!”, îmi răspunde Bai Ganiu u-luit, cu glas tremurător.

Fata, mâniată până la paroxism, ne povesti, cu fața vălvătaie de foc și în gura mare, că Bai Ganiu s'a atins de ea, că a prins-o și — nu numai atât — dar a încercat să-și ducă mâna pe după talia ei, scrâșnind din dinți. Voia să cheme poliția fata. Ar fi fost gata scan-dalul!

— „Ia frunză 'n buză, Bai Ganiule, că de pu-ne laba poliția pe tine, n'are să-ți meargă bine! Aleargă înainte, că am să te ajung eu!”, i-am strigat cu o indignare prefăcută. Puțin mi-a treluit și aș fi izbucnit într'un răs nebun, vă-zând figura tragi-comică a lui Bai Ganiu.

— „Ce mai sfară 'n țară pentru atâta lu-cru!”, zise Bai Ganiu voinicos, când era să

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Sentor

(189)

— Urmare —

Serviciul vămilor era de un anumit timp ob-iectul țintei al aspirațiilor lui. Avusese prile-jul să vadă câțiva vamași abundent încărecați cu elegante jucării pentru copii, venite din străin-țate; admirase aceste mici figuri de porțelan, aceste mici batiste pe cari ei le trimiteau soa-crelor lor, mătușelor și surorilor. De douăzeci de ori și-a zis oftând: „Iată, iată un serviciu! trebuie să am grije aici; în apropiere de graniță găsești oameni mai politicoși, mai civilizați, și e ușor, cred, să te aprovizionezi cu cămăși de pân-ză de Olanda! Să adăogăm că visa încă mult un anume săpun franțuzesc care dădea, eticheta, sub toată garanța, o mare albiciune pielei, iar o-brajilor o fragezime minunată. Săpunul acesta, își uitase numele lui, dar se va arăta neapărat din vreme în vreme la graniță. La epoca când începuse să viseze așa serviciu de vamă, era re-

ținut de cătră diferitele profituri curente ale co-misiunii clădirilor coroanei, și atunci vama în perspectivă îndepărtată era pentru el ca coco-rul plânând sub neri, comisiunea nu era decât o simplă pasere, dar o pasere pe care o avea în mână. De când nu mai avea pasărea, reveni din nou la ideea cocorului, și făcu atâta și atâta că în cele din urmă fu admis în serviciul vamei.

Cicikof se duse numai decât la postul dela frontieră care-i fusese indicat și din cele dintâi zile desfășură în funcțiunile lui o animație extra-ordinară. Părea că natura l'ar fi creat vameș, atâta îndemănare arăta și ca să zicem așa miros; nu-i trebuia nici o lână ca să fie la curent cu toate și cum să-și potrivească mâna pentru obiecte; fără a cântări, fără a măsura, el știa din simpla vedere colectivă a facturii și a articolului abia desvelit la un colț, câți coți erau în pachet, de sticle în ladă, de unsoare în cutie; îi era de a-juns să pună pe genunchi o marfă ca să spue numai decât cât cântărește. Cât despre vizita propriu zisă, aici mai ales strălucia el; astfel camarazii săi îi zicea, laudându-l sincer în folul lor, că e un căne, un adevărat căne. Ori cine era în apropierea lui nu putea decât să admire răb-darea cu care pipăia fiecare nasture și cea mai mică cută a hainei, și aceasta întotdeauna cu un sânge rece și cu o politetă descurajatoare.

În împlinirea acestor funcții, când vizitații fu-riși se rețineau anevoie și se prăpădeau de do-rul de o trage o palmă acestui dulceag domm, el, fără a schimba mutra, fără a schimba nimic

din aleasa lui blândețe: „Veți binevoi, domnule să stați o clipă, o singură clipă în liniște, calea... și să vă și scuțați puțin? bine!” Ori zice: „Bi-nevoiși, vă rog, doamnă, a trece în camera de a-lături, veți găsi pe soția unui din funcționarii no-ștrii, care se va explica cu d-voastră, e o forma-litate de două ori trei minute”. Ori încă: „Îmi veți permite d-le, să desfac aci puțin îndoietura hainei d-voastre, nu voi cocoloși de fel pânura”. Și, vorbind așa el scotea din îndoietura aceasta a mantalei șaluri, și aceasta cu același sânge rece cu care ar fi scos un proșop din goamanta-nul lui. Unul din inspectorii, uimit zise cu voce tare către unul din șefii de administrație în tur-neu că acest nou funcționar e un drac și nu un om; că vizitează cu un mic maiu în mână, ro-țile hulubile, tăpile săniei, cărăsuca urechile cailor, că le băga... nu știu cum să vă spun; trebuie în adevăr ca să fii archivamez ca să cauți acolo contrabandă. Bietul călător după ce a tre-cut frontiera prin punctul acesta, avea trebuință de mai multe minute spre a-și reveni; el își șterse sudoarea care îi strălucia pe fața lui și pe piept, și își conjura mânia cu sfântul semn al crucii. Căci situația lui era în adevăr aceea a școlarului care iese din cabinetul particular în care directorul, chemându-l ca să-i deie un sfat oarecare, i-ar fi administrat strajnic biciul, fără a arăta nici cel mai mic semn de mânie.

(Va urma.)

pece. — „Asta face, par'că n'ai putea să te atingi de ea! Cunoșc eu mișterile de pe aici! Arată-le numai punga — și îndată-ți spun „Gut Morgin”. Da Bai Ganiu nu-i prost!...”

Mi-a fost dat să închei impresiile zilei acesteia cu încă o mică aventură, a cărei crou a fost iarăși Bai Ganiu-l nostru. La operă se reprezenta, după cum am spus, „Zâna păpușilor”. Aveam nește locuri în parter. Teatrul plin. Hainele roșiatică-cenușii ale lui Bai Ganiu băteau la ochi față de culoarea neagră a celorlalte costume. Cortina se ridică. Domnește o tăcere de mormânt. Toți și-au îndreptat ochii spre scena decorată fantastic. Observ, că la dreapta mea Bai Ganiu se mișcă, că suspină din greu, dar nu pot să mă despart de privilegia de pe scenă: figurile baletului se schimbă într'una ca subț mișcarea unei baghete magice. Apar diferite grupuri de dansatoare de balet, și dispar iarăși; pe scenă domnește când înnumerec, când una sau două culori — o fergie în toată puterea cuvântului. Din grupul principal al dansatoarelor se desprinde o dansatoare, se apropie de avant-scenă cu pași repezi, mărunței, se oprește, sare în sus, plutește prin aer, sprijinindu-se numai pe vârful extrem al piciorușului.

Tocmai în momentul acesta răsună la spatele meu un răs grozav. Mă întorc spre stânga. Teu rânduie de spectatori, de după mine, chihotesc și arată cu degetul spre ceva de lângă dreapta mea. Mă întorc spre Bai Ganiu. Doamne, ce mi-e dat să văd?! Bai Ganiu sta în mâncă, și-și desbumbase vesta, care-l strînsese precum tare din pricina sticlucilor de ulei de roze de șerpă; un servitor l-a prins cu două degete de umăr și-l dădea să înțeleagă lîmpede cu capul, că-l cheamă să vină pușie afară. Bai Ganiu cască ochii mari la el și-i răspunde tot prin semne: „Ei, ce-i? Pe cine crezi tu că ai să-l sparii?”

Tocmai pășirea aceasta bărbătească evocă în răs nepotolit la o tineră domnișoară, care se așă la spatele nostru, și răsul acesta molipsi întregă sala de teatru. — Tablou! Și începui-ți-vă, domnii mei! arunc ochii la loje, ca — și când nu ar fi îndemnat cineva să privesc într'acolo și ochii mei dau — steteam să mă topească de rușine! — ochii mei dau de o familie germană, mic foarte bine cunoscută, în sânul căreia eram foarte bine primit. Se uitau și ei la mine și căteam în ochii lor o compătimire sinceră față de starea mea vrednică de deplâns.

Bai Ganiu mă prinse în momentul acela energic de umăr: „Haide, înainte, să mergem! Lasă-i naibii pe ticăloșii ăștia! O să îmi ajungă și ei odată în mână! Lasă-i numai pe mine!”...

Bibliografie

Au apărut:

„Noua revistă română”, Nr. 15 are următorul sumar: Noutăți: Provocările Italiei. — Institutul de studii balcanice. Actuale: Dr. A. D. Damianoff: Politica externă a Bulgariei. Sociale: N. Ștefănescu-Iacint: Din anomaliiile civilizației actuale. Literatură: N. Davilaescu: Curente literare. Castor & Pollux: Cătra lună (versuri). D. Iacobescu: Urișa (după Baudelaire). Ieronim Laurian: Din Heine (versuri). Emil Isac: Însemnări bătrâne. Anton Cehov: Oratorul (trad. de Lt. Cezar Sfat). Știință: I. Nisipeanu: Teoreticieni și specialiști. Însemnări: Aniversarea filosofului Wundt. — Presa modernă și finanța. — Baudelaire în românește. — Cum cultivă fetele române limba maternă. Revista revistelor: România Viitoare. — Sezătoarea. — Glasul Vremii. — Junimea Literară. — Le Courier Européen. — Memento.

„Consuzeană” revistă literară ilustrată cu următorul cuprins: — Ion Agârbiceanu: Ceașuri de seară; — Aurelia Pop: Sonet, poezie; — Adrian Corbul: Scrisoare din Bretania; — T. L. Blaga: Inventatori și invenții; — Vasile Al-George: Te duci, poezie; A. Fogazzaro — D. Tomescu: Misterul poetului, roman; Flori de-oz: C. despre „Paseri și aeroplan”; T. Murășan: Despărțire. — Ilustrații.

„Revista Studenției”, Anul I Nr. 3 (București). Cuprinsul: Cătra congresiști de Revista Studenției. Pentru Craioveni de Peregrinus. Programul congresului de Comitetul organizator. Cu prilejul congresului studentesc de D. Tomescu. Congresul nostru de Em. Diaconescu. Inaugurarea centrului: Cuvântarea dui S. Mehodinți, Note stenografice. Scrisoarea dui profesor I. Bogdan. Scrisoarea dui profesor Dr. Ioan Urban Iarnik. Activitatea extra-universitară a studenților români de St. C. Petrovici. Dl N. Iorga și o revistă a studenților de Red. Studenților români de Cercul univ. polon din Cracovia. O vizită la căminul studentelor de O vizitateare. O murdărie de Dem. Ionescu-Gregorian. Odă de Cesar T. Stoica. Idealul nostru de N. A. Constantinescu. Viața universitară: Dela cercul studenților în limba germană de Virgil Tempeanu. Institutul balcanic. — Cursurile dela Văleni de (*). Recenzii de P. C. și E. D. Note și informațiuni. — Cărți. — Dela Redacție și administrație.

Loc deschis.

(Pentru forma și cuprinsul celor cuprinse în rubrica aceasta redacția „Românului” nu primește răspunderea.)

Scrisoare deschisă lui Ghetie János, directorul liceului românesc din Năsăud.

Domnule director,

Ți-am fost elev. De altfel lucrul acesta prezintă mult mai puțină importanță, decât faptul că te mai învredniceasă odată cu titlul din școlii acestei scrisori. Nu discut acele spirale profitabile pe care te-ai ureat până la seara aceasta, nu discut nici activitatea D-tale de profesor, care ori cum n'a dat roade vizibile, nici activitatea D-tale pedagogică care n'a dat decât un infirm dicționar unghuresc până astăzi — ei doar un singur punct din activitatea D-tale culturală, ea director la acest liceu; un punct care mă privește pe mine și în legătură cu mine progresele artistice-culturale românești din Ardeal.

Și eu toate că acest progres n'a fost merit să cadă în sarcina D-tale, totuși ai avut puțința să-l împiedeci într-o parte, piedecă pentru care îți cer explicația.

Știi foarte bine domnule Ghetie János, că sunt absolvent al Conservatorului, că după o serată dată la Sângeorgiul românesc cu concursul inteligenței te aici, și după una la Bistrița, dată cu ajutorul Casinei române, în frunte cu clita intelectuală a acestui oraș, am fost chemat și la Năsăud să dau o serată pentru elevi, de chiar profesorii mei de olinioară, D-ta nu mi-ai acordat sala de gimnastică a liceului, singura sală de spectacol din acele loc, fără ea să-mi spui cauza. Citez acum vorbele D-tale:

„Nu discut pentru ce nu ți-o dau!”

Dar dă-mi voie, să discut eu cauza aceasta, căci pe mine și pe alții asemenea îi privește. Eu știu bine, și știe toată lumea, că sala aceasta ai închiriat-o întotdeauna tuturor panglicarilor, nașcăricilor, acrobaților; tuturor acelor oameni cari fără să știe o vorbă românească au porocit și infectat conștiința elevilor liceali, pe cari eu cum mai perfidă influență și eu cele mai perfide sfaturi, i-ai făcut să ia parte. Chiar patimile lui Isus

Christos au fost odată parodiate în această sală de niște personajii suspecți; patimii, cari înainte de a fi executate, erau strigate în limba unghurească! Am fost și eu la față la aceasta — și iată că memoria îmi servește o atare lăcătură: „Jézus Krisztus másodszer kereszt alá kerül!”

Dar eu, dle Ghetie János, eu pot să-ți aduc diploma mea dela Conservator, pot să-ți aduc toate revistele la cari colaborez, sunt un om moral, fără nici o pată. Și nu întotdeauna de ce mi-a fost întrecișă. Căci ți-am spus, când ți-am cerut-o, lucrul următor: „Statoritiți, dle director, chiar D-voastră un program prr didactic din bucățiile ce-vă convin; îl voi executa fără nici o pretenție!”

N'ai vrut nici să mă iei în seamă.

De ce, dle Ghetie János?...

Cari au fost cauzele pentru care mi-a fost interzis o manifestare culturală românească, eu concesie în regulă dela pratură din Năsăud, o serată dată exclusiv pentru elevii unui liceu românesc?...

De ce am fost nevoit să o dau într-o sală mult mai mică, în care era o secmă unghurească, și care mi-a fost acordată cu cea mai mare bunăvoință?...

Căci, dacă ești custodele acestei săli, nu ești și stăpânul; și eu am, — eu descendent de părinți, — mai mult drept ca D-ta, la această sală. D-ta n'ai nimic, dect poate multe lefi înainte, în interesul regresului și abrutizării intenționate a elevilor, ce ți-or mai trece prin mână.

Căci, de purtarea D-tale au fost scandalizati și mulți dintre aceia cari nu pot să-ți murmure împotriva, și eu ei tot fiinduți, cât știe întâmplarea aceasta și deei nedreptățita D-tale purtare.

Până acuma ai stat în umbră eu intențiile, dar acuma ai pășit primul pas.

Înjugatu-te-ai — cum zice biblia suferințelor noastre românești — la carul acelor mamelaci, cari nu merită nici scuipatul unui țigan săcui.

Termin, dle Director, somându-te să te explici, căci altfel lumea va stabili consecințele, cari te privesc exclusiv pe D-ta și instituția ce a avut nenorocirea să fie condusă de D-ta.

Sângeorgiul-românesc, Sept. 1912.

Ioan Al. George,

artist dramatic și publicist.

POȘTA REDACȚIEI

D-tul T. D. S., București. Am publicat la timpul său lecțiile din chestiune. Acum ar fi prea târziu. Na nită că „Românul” e — zicr.

D-tul V. P. M., București. Lucrurile spuse de d-ta, s-au spus în acest ziar de alții, mai clar și mai bine. Articolul trimis „administrației” — nu se publică.

Aviz

Avizăm abonații noștri că expediția ziarului „Românul” am transformat-o și în viitor foaia se va trimite după sistemul nou folosit și la foile mari din Budapesta și străinătate.

Deoarece aceasta transformare a reclamat o muncă uimică și credem că s'au strecurat și unele greșeli la adrese, rugăm abonații cari nu primesc ziarul, sau primesc greșit să binevoiască a ne aviza despre aceasta ca să putem îndrepta momentan greșala comunicându-ne totodată și adresa completă la care trebuie să se expedize ziarul.

Adm. ziarului „Românul”.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de piatră a lui

Iosif Nagy

Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Lăferează lucrări de marmură pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de uși și ferestre, prețuri ieftine. Din depozitul men bogat de monumente, în care efectuează vinderi la mare și în mic lăferează colegilor de branșă și obiecte singuratică, în prețul de fabrică.

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare cu 1 Octombrie sau și mai tute în cancelaria advocațională a lui

Dr. Octavian Cernea,
advocat, Zernest.

(Ce 372—10)

Caut persoane din România, cărora le a-și furnisa

ultoaie cu rădăcină

de orice soi. Ași încheia contract pe mai mulți ani.

A se adresa până în 1 Noembrie lui.

Căsap Mitru, econom
Ménés nr. 225 (om. Aradului.)

(Ca 397—5)

Aviz

Am onoare a aduce la cunoștință că mi-am deschis

cancelarie advocațională

la Lugos, Piața Isabela nr. 18 (Casa proprie).

Cu stimă:

Dr. Virgil Beșan,
advocat.

(Ce 399—3)

Un candidat de avocat

cu aplicare momentană în cancelaria mea advocațională. Piața o staverim după înțelegere reciprocă.

Dr. Aurel Cioban
advocat Lipova (Lipp.)

(Ce 385—5)

De inchiriat

dela 1 Noembrie 2 săli mari și luminoase pentru ateliere sau birouri, în Palatul Teatrului, înălțate etaj, la Hoffmann Sándor. (Ho 386—5)

Un candidat de avocat

cu aplicare pe lângă condițiuni favorabile în cancelaria subscrisului.

Dr. Victor Gerasim, adv.
Hia-Murășană (Marosillye).

(Ce 378—4)

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și reevizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Pichler Sándor, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.

(Ho 307—100)

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare momentană în cancelaria subscrisului

Dr. Iustin Petrușin, adv.
Chișineu (Kisjenő).

(Ce 337)

Logofăt.

Un absolvent al școlii economice caută de la vre-o moșie în România ca logofăt cu condițiuni favorabile. Ceice dorește, să se adreseze la administrația ziarului „Românul”.

(Co 404—2)

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare în cancelaria subscrisului dela 1 Octombrie 1912.

Dr. Victor Bontescu
advocat Hátszeg.

(Ce 395—3)

Neconșionat

rebuințele d-voastre de

haine, ghete, pălării și modă pentru bărbați

le procurați dela marele magazin a lui

Korányi Jenő

Arad, piața Libertății (Szabadság-tér).

Prețuri foarte ieftine. Asortiment foarte bogat.

(Ko 358—10)

De vândut

12 jugăre pământ arător, în hotarul Cuvinului
A se adresa: vād. Arato Gáborné,
A 384—3 Györök, Magyar utca 101 sz.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința generală că în ziua de 3 Oct. 1912, ora 10 a. m. se va ține licitație publică la Pulberăria Armatei Dudești pentru furnizarea a 293.000 kgr. salpetru de Kili.

Licitatiunea se va ține în conformitate cu art. 72—83 din legea contabilității publice.—

În ofertă se va arăta prețul pe suta de kgr. adăugându-se și un leu și 50 bani de fiecare sută de kgr. salpetru percepută de Ministerul de Finanțe (art. 787)

Condițiunile tehnice ce trebuie să îndeplinească salpetrul cum și probele la care vor fi supuse la recepționare, sunt cels publicate în „Monitorul Oficial” nr. 119/912.

Directorul Pulberăriei:
căpitan, V. Șoianu.

Kratochvill Ágoston

turnătorie de lucrări de artă și firme
Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.

Fond. în 1899. Telefon: 28—35.
N-rul casei de păstrare poștală reg. ung. 15545.
(Notă Clearing).

Table de firmă vârsate

din bronz și zinc
pentru oficii, medeci, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în branșa aceasta în Ungaria.

— Prețuri de fabrică. —

Correspondență în limbile maghiară și germană
(Ka 143—30)

(Ka 31—52)

Prima calitate

Masini de cusut „Singer” calitate bună pe tuf mei cu 60 K. (kar k hajó) tot pentru femei 84 K., centralbobin 94 K., cu 5 costii din oricare soi 110 K., cu luntre se fundatoare (sülyesztő karikahajó) — centralbobin fără sunet, arăstie lucrate, un adevărat d-cor pentru casă cu 130 cor. precum și biciclete cu 104 cor. pe lângă garanție de 5 ani — Ifer ază:

KRAUSZ HENRIK

Badapest, IV., Veres Pálné-u. 40

Re-vanzătorilor le dau rabat. — Catalog la cerere trimis gratis și franco.

ATELIERUL DENTISTIC

ni-l-am mutat din Strada Forray pe piața SZABADSÁG-tér.

Garnituri de dinți fără pod,

pe cari cu abatere dela sistemul vechi nu le mai lucrăm din caince, ci din cele mai nouă materii inventate, cari sunt fără nici un miros și gust, nu se tocesc și :: :: nu se frâng. :: ::

Lucrări în aur și platină executăm pe lângă prețurile cele mai moderate.

med. BERTALAN KURZER și
ERNŐ VIDOR de Márfa.

(Ka 154—30)

Anuarul școlar

(Cronica școlară—Évkönyv)

tipărit conform ordinului ministerial mai nou, a-comodat și școalelor ajutate din partea statului, conținând tipăriturile: *ziuar de primărie, ziuar de frecvență și progres, ziuarul materialului propus, ziuarul vizitațiilor și evenimentelor, consimnarea manualelor întrebuințate, date statistice despre școlari, învățător și școală*, se află spre vânzare la Librăria diecezană din Arad. Prețul unui exemplar pentru o școală cu 80 elevi 4 cor., — dela 80—120 cu 5 cor., — dela 120—160 cu 6 cor. Catalogul librăriei la cerere se trimite gratuit.

(Li 243—8)

De neintrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.
(Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de-a curăți chemic și a colora, sunt neintrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, dantele, stoffe de mobile și covoare. Pierdelele le spal cu mare grije. Pentru doiiu colozez haine în negru. Comandele le execută îndată cu mare acurateță. Baltoane de piele le colozez în colori închise.

(Lu 15—60)

MANDEL ZSIGA

orologier giuvaergiu-optic
DÉS—Fctér

Sucursala Gyulafehervár

Cel mai mare depozit de tot soiul de ciornice de aur și argint precum și ciornice de metal și nickel. Articli de argint de Chas. Berndorfer Cris ofle și tacămuri de argint. Ocheari și zwickuri de Rathenow. Articli optice de aur și argint Gramophone și pian. — Reparaturi solide și ieftine. Serviciu conșionos. Prețuri moderate

(Ma 182—30)

Petru Moga

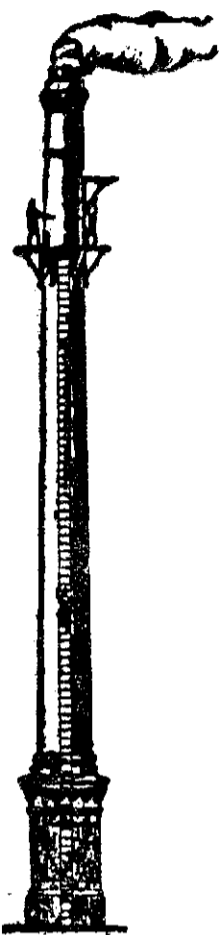
pantofar pentru domni, dame și ortoped
Cluj-Kolozsvár piața Bocskai nr. 8.
(lângă farmacia Biró).

Execută după cea mai nouă modă și din materialul cel mai excelent totfelul de ghete pentru domni, dame și copii, precum și ghete pentru picioare suferinde, cu prețurile cele mai moderate.

(Mo 138—30)

Construirea și repararea
hornurilor pentru fabrici
execută fără conturbarea lucrului fabricii
Gussenbauer L. și fiul
BUDAPEST, VI., Rózsa-u. nr. 80.

Cea mai veche și mai renumită instituție. Construcște pereți pentru cazane, cupatoare pentru orice ram industrial și totfelul de turle pentru apă. Până acum am executat peste 3000 de clădiri, între cari pe seama fabricii de electricitate din Viena, cea mai mare în Europa, am zidit în părți locomobile de 90.000 HP. cu suprafață de 24.000 m², 128 ciururi ambulante, precum și 4 dintre cele mai mari hornuri ale acestei fabricii, cu un diametru de 45 m.

Prospecte și catalog ilustrat se trimit gratis.

(Ga 339-15)

(Ba 116-280)

Gustați
Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

Stoboare de sârmă
tari și trainice!

Fabricație de prima calitate.

În atenția arhitecților, agronomilor, proprietarilor de vii, pentru vile, grădini, terenuri de vânătoare etc. (Ke 84-30)

KLEIN ISTVÁN,
fabrică pentru împletituri de sârmă,
Szeged, Kelemen utca 4 sz.

Trimit și instalez împletituri de sârmă pentru mașini, împletituri de oscilat, stoboare pentru case și vile, împreună cu uși și porți puternice. Cele mai frumoase rețele! Mai furnizez: ciururi pentru cernut nisip (prund), coșnițe pentru nisip, buriane pentru schinte, coșnițe pentru nutret, botnițe pentru boi și stouri pentru ferăști de orice mărime.

Prețuri ieftine! - Serviciu prompt
Prospect de prețuri trimit gratis.

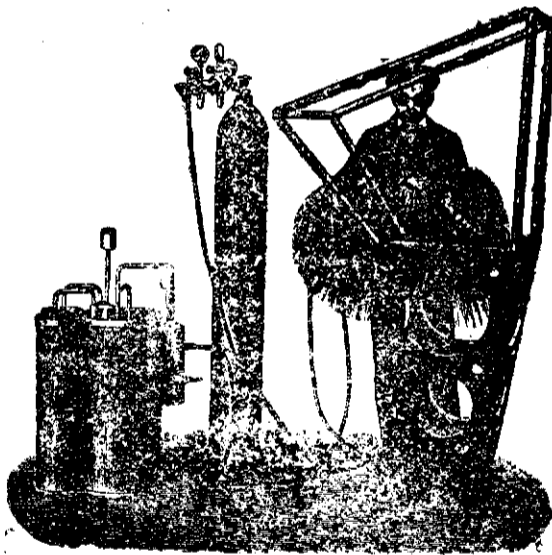
Prima fabrică pentru lipit și tăiat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

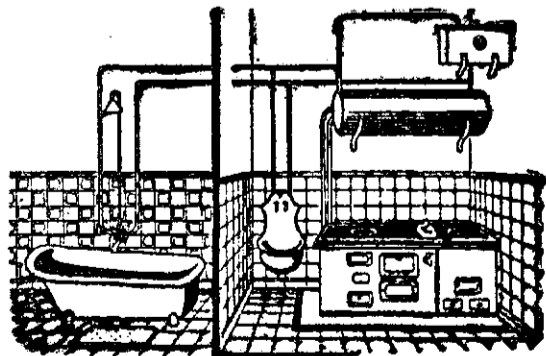
BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.
Telefon 20-50.)

Invenție ungurească, brevet propriu!
Pistolul cu pocnește! Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipiroi autogen. Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută rețitoare de apă, boilere și corpuri rețitoare.

(Ke 199-120)

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. - Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apeduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desen sau după planul propriu; cupatoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din oraș. Instalări de băi, apeducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, livrează cu garanție pe 5 ani. (VI 159-60)

Cea mai perfectă execuție de instalațiuni de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzarea de cazane de aramă și fier. - Proiecte și planuri gratuit și prompt.

Totfelul de instrumente muzicale, violini, chitare, cimbele și pianee încordează și reparază cu specialitate și cu prețuri moderate

KLINK SÁNDOR

măstru pentru încordarea instrumentelor muzicale și fabricant de pianee

DEVA Kun-Kocsárd-u.

Încordări de pianee la dorință execut și în provincie.

In atențiunea dlor vânători

Imi iau plăcere să recomand atelierul meu de preparare unde se execută totfelul de preparate de paseri, mângătoare, armajarea odărilor pentru vânători, covorași și totfelul de lucrări la

brânșă mea, în mod inexcetionabil și prompt cu prețuri moderate.

VÖRÖS MÁTYÁS

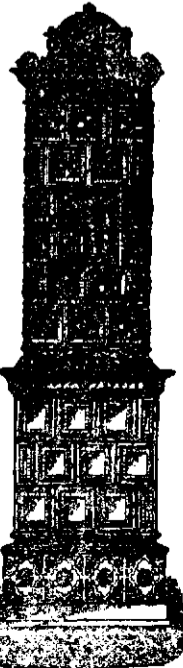
preparator și fabricant de instrumente de fizică
Szeged, Petőfi-sugárut nr. 55.

Vo 286-30

KISS JÁNOS

fabricant de cupatoare și magazin de cupatoare de lut

Alba-Lilla (Gyulafehérvár)

Recomandă on. public din țară și jur magazinul lui bogat asortat cu cupatoare de olăne și maiolică, sigura de foc, în stil modern și în diferite culori, cu aparat de fert în grabă, 25% economie în material de încălzit. - Pregătește, reparază și clădește căminuri și vetre de fert. Comandele din provincie se execută grabnic, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanția de 2 ani.

KI 122-60

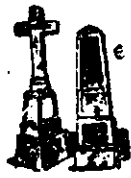
Cereți și răspândiți
**„ROMÂNUL” și
 „POPORUL ROMÂN”**
 pretutindeni!

(Bo 33-52)

Premiat cu diplomă dela corp. meseriașilor.

Botházy László,

sculptor și întreprinzător de beton și piatră de artă, depozit de nisip. Nagyvárad, — Erzsébet-utca.

Primesc ori-ce lucrări ce se refer la brânșă mea precum lucrări la edificii și cripte cu diferite expoziții, de piatră și marmoră, apoi cruci, monumente, etc. — Lucrez în beton cu mare pricepere, precum caldărâm de beton, canale, poduri de beton cu fier, table de ciment, bazine de asfalt. Trimit desennu și catalog. — Voiesc să atrag atenția on. public prin lucru bun și prețuri ieftine. Liferéz pietri și nisip în cant. mare.

KUN ENDRE,

atelier cu mașini electrice pentru ascuțire artistică și homoru.

Ku 39-60) **SZATMÁR,**
 casa-Lévay, vis-à-vis
 de Tribunal.

Se recoman. pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru cășapie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și coșocari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barbierilor socotese taxa numai pentru 5.

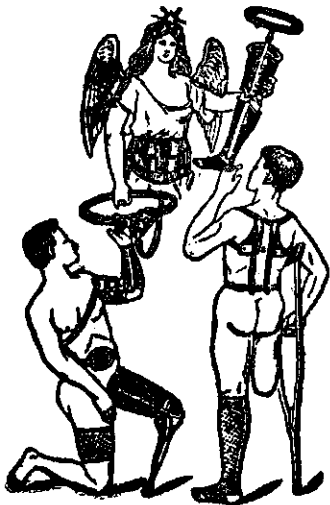

Recomandate de către cel mai renumiți medici

Bandaje

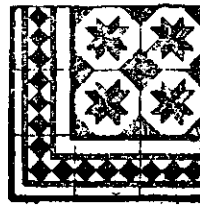
picloare artificiale, corsete, legătoare pentru pânțec, irigatoare, stropitoare, suspensorii, îndreptătoare, ciorapi de gumă, vată (bumbac), legătoare și articlii pentru bolnavi precum și cele mai excelente prezervative franceze pentru femei și bărbați, se vând cu prețuri ieftine la

LEINER GYULA, bandagist
 Brașov, str. Mihael Weis nr. 13.

(Le 158-26)

(Ma 131-60)

Mandler János

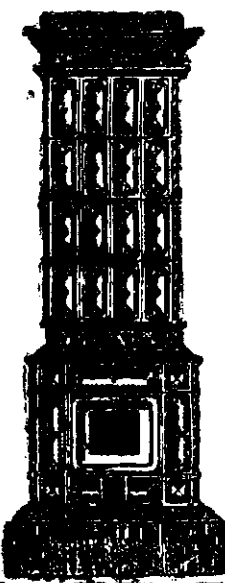
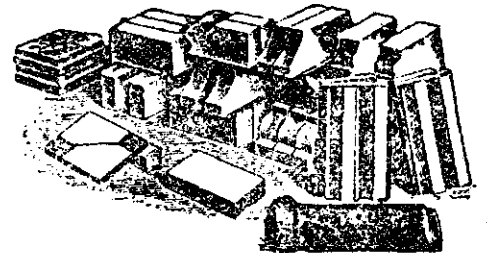
întreprindere de beton, piatră artificială și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare totfelul de lucrări în brânșă lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, uscarea pereților umezi, trepte (scări) de piatră artificială, pereți, conuți „Rabitz”, inele pentru fântâni, bazine, fântâni arteziane și vălale executate neexcepționabil și cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servesc gratuit.

Pregătesc

(Ma 146-30)

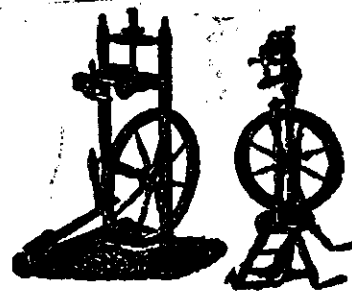
cupatoare de teracotă,
 căminuri, vase, glastre, cu prețuri moderate.

Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc și repararea cupatoarelor vechi și în provincie. Rugând sprijinul mult onor. public:

Magyar István

fabricant de căminuri și artic. de lut
 Temesvár-Gyárvaros Kém-utca n-rul 16.

Premiate cu medalle de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articlii de lemn și de galanteria provăzută cu motor electric.

Emil Krauss,

SIBIU-Hermannstadt-Nagyszében Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu mers liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanță.

NOUȚATE! Roate de tors cu motor. **NOUȚATE!**

Pentru aceste roate construiesc motoare mari și mici. Asortiment bogat de totfelul de pip-te, (trăgace) de vin.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii că execut orice lucrări în brânșă mea. Lucrări solide și ieftine. K 123

Magazin de articlii pentru biserici și preoți.

GHEORGHE IANCOVICI ≡ ARAD ≡

Forray utca n-rul 2.

Postavuri de reverenzi, brâuri, preoțești, roșii, vâ: nete și negre :

Aduc la cunoștința onoratului public că au sosit **noutățile de toamnă** în stofe, mătăsuri, flaneluri, delainuri, parcheturi, ciorapi împlețiți în temniță, și multe alte : : articole cari nu se pot toate înșira : :

Cea mai bogată magazie în articlii pentru sfintele bi: serici și preoți :

(Ja 329-20)

Stofele alese de Direcțiune încorate după clasa primă.

Gheorghe Szöcs

croitor civil și militar român, Brașov
strada Mihael-Weiss nr. 10 (casa proprie).

TELEFON: 488.

TELEFON: 488.

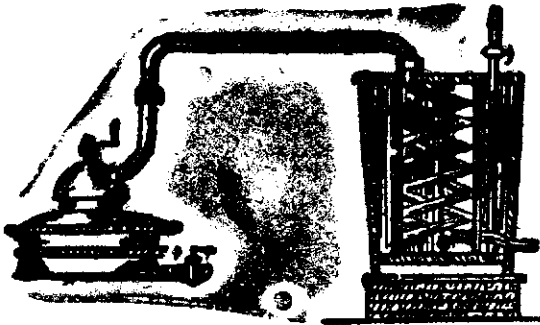
Deposit de cele mai nouă stofe
indigene și din străinătate.

Serviciu prompt! Prețuri solide!

So 306—20

Uniforme pentru studenți cele mai bune și mai durabile.

CAZANE pentru ferberea rachiului

Aranjamente
pentru fabrica de
SPIRT.

MAȘINI pentru stre-
curatul vinului și pen-
tru opărirea vaselor.

Prețuri moderate!
Condiții favorabile
de platire!

MAGYAR RÉZMŰÁRUHAZ, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Ujpest, Strada Gyár nr. 15. (Ma 164—80)

H. Miklós J.

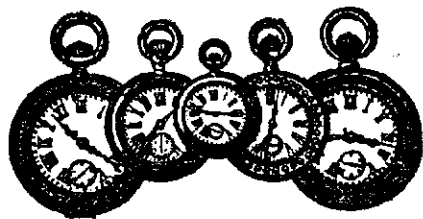
(MI 12—60)

ciasornicar,

Sibiu — Nagyszeben, Reisporgasse 11

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a toffelul de

CIASORNICE.

de buzunar și de părete și
ciasornice deșteptătoare,
precum și articli optici.
Prăvălie de obiecte de
aur și argint signate
oficios.

Toate reparaturile se ex-
cută prompt și cu garanță.

Leitner Sándor mechanic și electrotehnic

Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

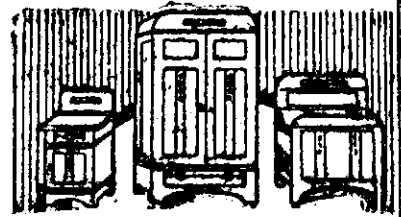
Vinde și repară pe lângă prețuri moderate:
casse de bani, biciclete, mașini de cusut, grama-
foane și mașini de scris. Primește orice muncă
de bransă, precum: introducerea
soneriilor, a luminii de electrice
și a diferitelor
motoare.

(Le 56—30)

FABRICA DE MOBILE

care formează proprietatea
mea în temnița din Aiud, fa-
briță de mobile nou aranjată
și magazin, precum și între-
prindere de pompe funebre
Urmașul lui Baumann Arnold

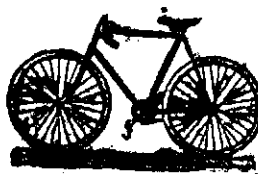
LAHNI KÁROLY, Alba-Iulia

(Gyulafehérvár) vis-à-vis de Tribunal.

Magazin de aranjamente, dela cele mai simple până la cele
mai frumoase, pentru prânzitoare, dormitoare saloane și ca-
mere, covoare, perdele și învâitoare de masă, matrate de
fol cu cadru de lemn și fier. — Serviciu prompt și con-
ștințios cu prețurile cele mai convenabile. Pentru durabili-
tatea mobilelor executate în fabrica mea ofer garanță.

La 118 30

I 192--60

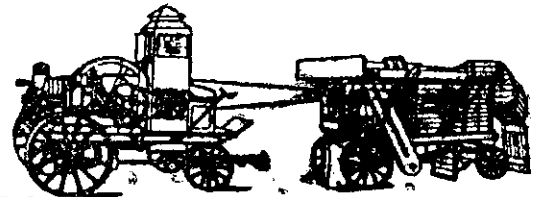

O. Ilioviciu

lăcătar artistic de mașini, motoare și edificii

Bistrița-Besztercze.

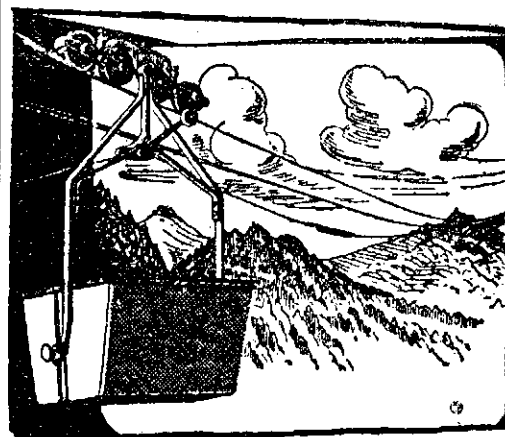
Execută toffelul de lucrări în bransa zidăriei și lăcătușeriei
precum și ferării pentru zidări noi, porți de fier, bal-
coane, trepte, garduri pentru morminte și mașine de
gătit. — Reparează pe lângă garanță orice fel de mașini
agricole, motoa-
re, mașini de cu-
sut, biciclete,
cumpene — cu
prețurile cele mai
convenabile. □

Fabrica de mașini LAUFER JÓZSEF,

BUDAPEST,

VI., PALOTAI-UT 15—11.

Linii funiculare, șghia-
buri de precipitat va-
goanele pentru mine,
osii de transmisii bre-
vetate »Balon«, cângi
automate de descărcat,
macazuri, mașini de re-
morsaj cu lanțuri sau
frânghii. Aranjamente
Skips și de încărcat,
elevatoare și transpor-
teure, etc.

(La 40—30)

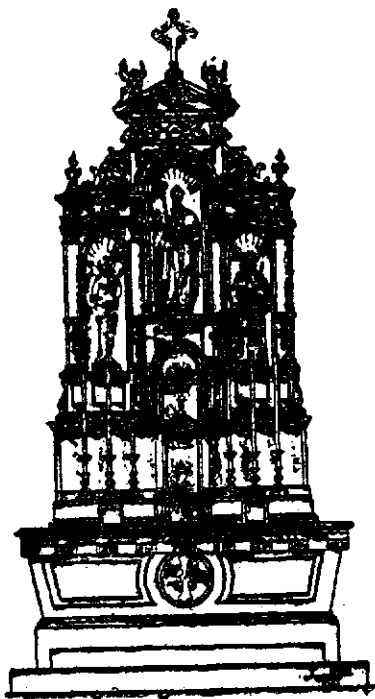
KIKTA ISTVAN, Atelier de Pic-
tura, VIII Kozsoru-u. 17
Imi iau îndrăzneala a atrage aten-
ția on. public asupra atelierului
meu de pictură de sticlă.
Ca specialist fac geamuri de biserică,
verande și sufrageni.
Mai departe plumbuit de artă gra-
vuri pe sticlă și rame de aramă, pre-
cum și alte obiecte în bransa aceeași

Hanel Róbert și Fiul

BUDAPESTA, VII, Ovoda utca nr. 40.

Atelier pentru aranjarea bisericilor.

(Ha 142-15)

Execută: Iconostase, icoane sfinte, fântâni pentru botez. Serii de icoane, aranjamente în orice stil pentru biserici, sfeșnice, candelabre, etc. Dantele artistice lucrate cu mână. — Prospekte, desemnuri la dorință se trimit gratis.

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie
- - pentru ferestre - -

(Fi 226-50)

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15-16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 135.

Post sporocasa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijloace: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grinzinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurațiile se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospekte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca avizatori buni și cu legături — pot fi primite oriunde în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” da informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”). AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BE. KES, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850. (Ba 249-156)

Hans Fabritius

inginer

(Fa. 67-30)

SIBIU, Reissenfelsgasse 11

primește executarea ori-cărui

conduct electric

pentru diverse scopuri.

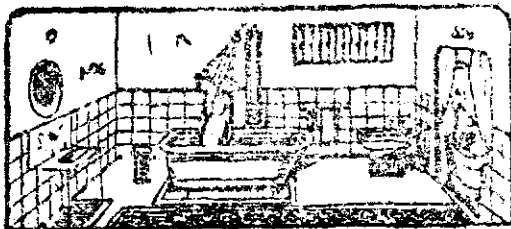
EDUARDO LEXEN,

tinichigiu și antepriză de instalațiuni

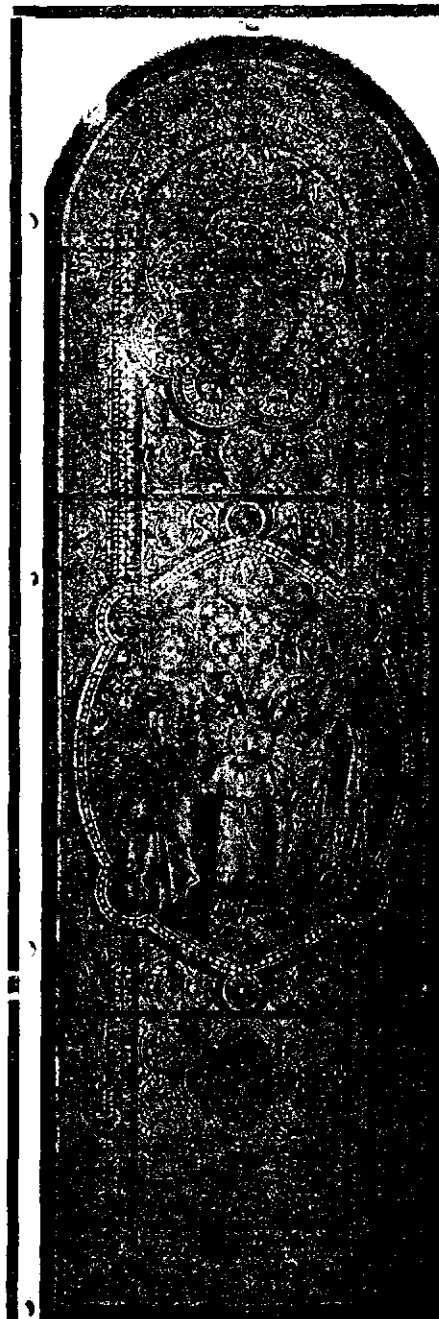
Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru ghiță, vase pentru spălat și altele. **Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie**

Lampe de carbid de totfelul de la 3 coroane în sus. — — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă. (Le 19-16)

Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier industrial pentru mozaicuri de sticlă și rame de aramă.

Budapest,

IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de biserică colorate, mozaicuri de sticlă și rame de aramă dela cele mai simple până la cele mai complicate, cu prețuri moderate. — Geamurile aproape tuturor bisericilor gr. cat. sunt lucrate în atelierul meu, între cari și ferestrele bisericii noi zidite din Szász-Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt lucrate în atelierul meu propriu.

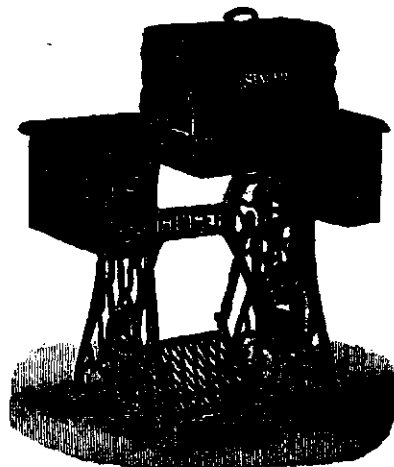
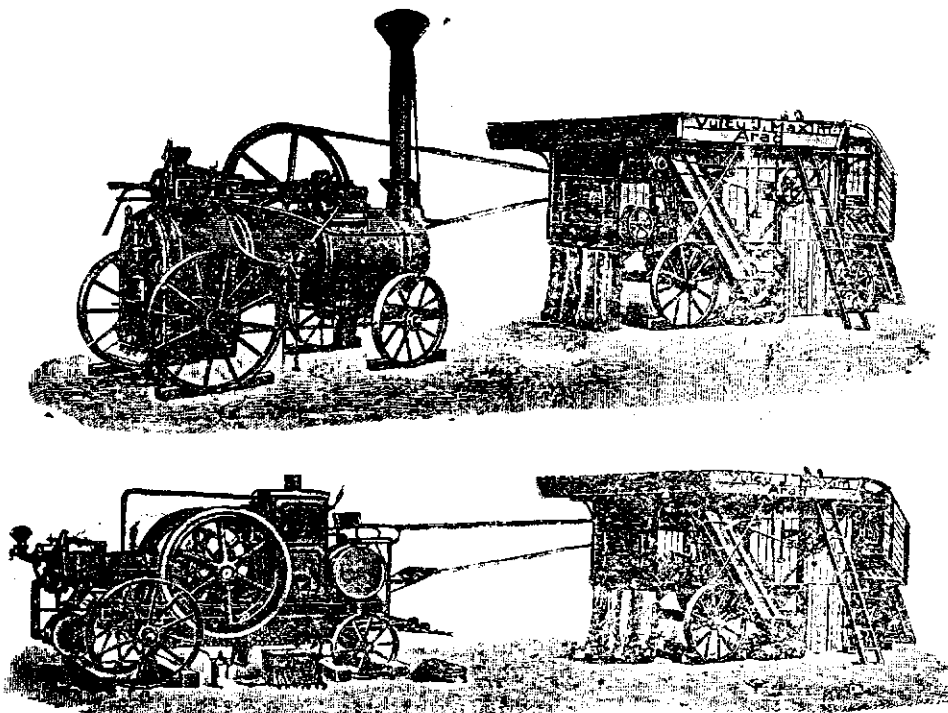
Li 19-021

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fabián László n-rul 5-6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi **Blano**, fabricatul cel mai bun al lui **Cormie** din America, mașini de cosit nutreț și Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară, curele, unsoare de mașină, saci, ponleve, mași, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămanat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

(Va 221-280)

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.